

Зок-3

1844

ба 05
3229

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 3

середів

1950

Зорка Венера

Словы М. БАГДАНОВІЧА

Мелодыя народная

Зорка Венера ўзышла над зямлёю,
Светлыя згадкі з сабой прывяла...
Помніш, калі я спаткаўся з табою,
Зорка Венера ўзышла.

З гэтай пары я пачаў углядацца
У неба начное і зорку шукаў.
Ціхім каханнем к табе разгарацца
З гэтай пары я пачаў.

Але расстацца нам час наступае;
Пэўна, ўжо доля такая у нас.
Моцна кахаў я цябе, дарагая,
Але расстацца нам час.

Буду ў далёкім краю я нудзіцца,
У сэрцы любоў затаіўшы сваю;
Кожную ночку на зорку дзівіцца
Буду ў далёкім краю.

Глянь іншы раз на яе, — у расстанні
Там з ёй зліём мы пагляды свае...
Каб хоць на міг уваскрэсла каханне,
Глянь іншы раз на яе...

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

ВЫДААННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДААННЯ
ТРЫЦЦАЦЬ ДРУГІ

№ 3

САКАВІК 1956

30К-3
1844
Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

У Дырэктывах XX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза па шостаму пяцігадоваму плану прадугледжана пусціць на поўную магутнасць Мінскі дзяржаўны гадзіннікавы завод. У зборачным цэху пачаўся выпуск прадукцыі. На здымку: на пераднім плане — комсамолкі Валянціна Цымончык і Соф'я Дашкоўская за рэгуліроўкай гадзіннікаў. Назірае за работай Ала Лазарава.

Фото П. Нікіціна

Ба 05
3229

Наша ўзнагарода

НАВАТ і вельмі красамоўнаму чалавеку цяжка расказаць пра ўсе тыя адчуванні і ўражанні, якія пакінуў у сэрцы і ў памяці XX з'езд КПСС.

Ужо сама паездка ў Маскву дэлегатам з'езда да глыбіні сэрца ўсхвалявала мяне.

І вось я ў Крэмлі, сярод такіх-жа ўсхваляваных людзей прымаю ўдзел у вялікай працы...

Дэлегаты з'езда і госці, стаіўшы дыханне, слухалі выступленне Нікіты Сергеевіча Хрушчова са справаздачным дакладам Цэнтральнага Камітэта КПСС. Перад маімі вачыма ўставаў велічны малюнак праробленай нашай партыяй і ўсім савецкім народам работы, веліч і сіла нашай Радзімы, велізарны рост яе міжнароднага аўтарытэту. У дакладзе ярка вырысоўваліся светлыя, радасныя планы нашай недалёкай будучыні, магутны ўздым усіх краін, якія выбралі сацыялістычны шлях развіцця.

У адрас гістарычнага з'езда адна за другой ідуць тэлеграмы з далёкіх сёл і гарадоў нашай Радзімы, яго вітаюць прадстаўнікі куністычных і рабочых партый зарубежных краін.

Шчыра жадае з'езду поспехаў у рабоце і выказвае веру ў лепшую будучыню свайго народа сакратар Французскай кампартыі Марыс Тарэз.

З такімі-ж палымянымі словамі звяртаецца да з'езда Пальміро Тальяці—бясстрашны дзеяч Куністычнай партыі Італіі.

На трыбуну ўсходзіць сівая, як голуб, але ўсё такая-ж маладая і нястомная ў барацьбе, Даларэс Ібаруры — Пасіянарыя (палымяная), як з гордасцю называе яе іспанскі народ.

У перапынках між пасяджэннямі можна бачыць, як Маціяс Ракашы асцярожна, пад руку, вядзе старэйшую рускую большэвічку Е. Д. Стасаву. З яго вачэй струменіць малады задорны смех: відаць, абодва ўспамінаюць нешта са сваіх ранейшых палітычных сустрэч...

А вось Н. С. Хрушчоў і А. І. Мікаян падышлі да

Група дэлегатаў XX з'езда КПСС ад Беларускай ССР. Злева направа: А. І. Белякова — дырэктар Воранаўскай МТС Гродзенскай вобласці, Т. І. Жыгалька — старшыня калгаса «Перамога» Рудзенскага раёна, Т. В. Бірыч — прафесар, Е. П. Несцерава — сакратар Дрыбінскага РК КПБ, Л. К. Макарэвіч — ткачыха Мінскага тонкасуконнага камбіната.

двух старшын таджыкскіх калгасаў-мільянераў. «Мільянеры» — адзін у нацыянальным падшываным халаце, другі ў адменным еўрапейскім касцюме, абодва ў цюбецях, наперабой энергічна жэстыкуюць, нешта хочуць растлумачыць сваім субсясіднікам, і ўсе чацвёрка весела смяюцца.

Дэлегаты партыйнай арганізацыі Украіны запрасілі членаў Прэзідыума з'езда разам сфатаграфаватца. Мы, беларусы, крыху зайздросцім: як гэта не мы першыя дадумаліся да гэтага?.. Праз некалькі дзён і нам выпаў такі гонар.

Галоўным у рабоце з'езда былі клопаты аб добрабыце савецкага чалавека, увага да яго патрэб, імкненне зрабіць наша жыццё яшчэ багацейшым і шчаслівейшым. Не дзіва, што за яго работай з такой цікавасцю і ўвагай сачылі нашы замежныя сябры.

Куністычная партыя разгарнула перад намі новы план далейшага ўздыму і развіцця нашай краіны.

Усім нам радасна было даведацца, што ў новай пяцігодцы мы прыойдем з васьмігадзіннага на сямігадзінны рабочы дзень; што ў суботніа і перадсвяточныя дні мы будзем працаваць па 6 гадзін; што нізкааплачваемым катэгорыям работнікаў будзе павышана зарплата; значна павысяцца пенсіі; што для ветэранаў працы і інвалідаў будзе забяспечана бесклапотная старасць у добраўпарадкаваных дамах, будаўніцтва якіх значна пашырыцца.

А як клапатліва аднесліся наша партыя і ўрад да жанчыны-працаўніцы! Тут і будаўніцтва новых садоў і ясляў, і падоўжанне водпуску па цяжарнасці, і далейшыя клопаты пра многадзетных маці, і значнае пашырэнне сталовых, пральняў і многіх іншых бытавых устаноў.

Немагчыма вычарпаць у нямногіх словах усё значэнне з'езда, якое ён мае ў жыцці кожнага савецкага чалавека. Можна сказаць толькі адно: з'езд намеріў у новай пяцігодцы грандыёзныя планы, і справы нашы павінны быць дастойны гэтых планаў.

Зараз планы шостаі пяцігодкі ў сэрцы і думках савецкіх людзей. Зараз наш народ, закатаўшы рукавы, узяўся за ператварэнне іх у жыццё.

Вярнуўшыся з Масквы, я з новай энергіяй узялася за работу. Зноў пачаліся штодзённыя ўрачэбныя хваляванні і надзеі, зноў пошукі ў барацьбе за жыццё чалавека і вялікае шчасце, калі гэтыя пошукі прыносяць жаданую перамогу. Шчыра кажучы, таму, хто прысвяціў сябе медыцыне, без гэтых клопатаў і трывог немагчыма.

Не паспела я пераступіць парог сваёй клінікі, як мае хворыя, дваццацігадовыя дзяўчаты Зіна П. і Вера К., сустрэлі мяне ззяючымі вачыма: яны зноў бачаць! Ці трэба тлумачыць, якое шчасце зноў убачыць твары людзей, зеляніну дрэў, блакіт неба пасля таго, як усё гэта доўгія гады было заслонена непрагляднай ноччу безнадзейнай слепаты.

Мілыя мае дзяўчаты! Бляск ваших вачэй, вашы сонечныя ўсмешкі — самая вялікая ўзнагарода для мяне і для ўсіх тых, хто разам падоўгу, не ведаючы спакою, змагаўся за ваша шчасце, змагаўся да таго часу, пакуль не высахнуць вашы слёзы, пакуль зоркамі не заблішчаць вашы вочы!

Трэба сказаць, што кожны сумленны працаўнік далёка не ходзіць па гэтую ўзнагароду — яна ў яго працы.

Вось і будзем, таварышы, у шостаі пяцігодцы працаваць так, каб праца кожнаму з нас была сапраўднай узнагародай.

Т. В. БІРЫЧ,

прафесар, дктар медыцынскіх навук.

ДОБРЫЯ ЛЮДЗІ

Антон БЯЛЕВІЧ

ЦЭЛЫ дзень павалачыўшыся па калгасных брыгадах, азябнуўшы і стаміўшыся, ужо на змярканні прыйшоў я ў ціхую цёплую хату Ігната Фёдаравіча, пажылога, але яшчэ моцнага, шырокаплечага палешука. Тут я на чаваў у мінулую ноч, і цяпер Ігнат Фёдаравіч, а таксама і жонка яго, Параска Карпаўна, чакалі мяне.

— Якраз на вячэру, — сказала Параска Карпаўна. — А не холадна вам? — раптам спыталася яна, паглядзеўшы на туфлі мае, на капялюш. — Маглі-ж кажух апрануць. Як-жа гэта я вас выпусціла з хаты? І валёнкі-ж вунь стаяць. Грэіцеся-ж.

І паставіла перада мною міску гарачай капусты. Прyseўшы на ўслоне, яна неяк раптам прыціхла, задумалася.

— Вам солі можа? — зноў падхапілася яна. — Хапае солі? Ну, ешце-ж, грэіцеся.

І мне ў гэты ціхі вечар прыгадалася мая старая маці. Яна з такой-жа добрай ласкаю, са шчырасцю частуе мяне, сяброў маіх, калі трапіцца наведзець бацькоўскі ціхі закутак. Сядзіць старая на ўслончыку і паглядае на гасцей, каб хаця ўсё вычарпалі, што яна наліла ў міскі, каб хаця ўсё з'елі, што яна падала на стол.

— А вы так удваіх і жывяце?

— Удваіх, — адказала мне Параска Карпаўна. — Так і жывем. Дачка замуж

Багаты ўраджай лёну атрымала звяно Зоні Лянькевіч з калгаса імя Сталіна Пінскага раёна. На здымку: звеннявая Зоня Лянькевіч з членамі звяна Зоняй Петраш-кевіч (злева) і Зоняй Лебядзеўскай (справа) на калгаснай вуліцы.

Фото П. Нікіціна

выйшла. У другі калгас пераехала. Добра жыве. А яшчэ...

І чамусьці зноў яна пачала кроіць ад бохана скібікі хлеба, а хлеба і так ужо было накроена дастаткова.

— А яшчэ, — прадаўжаў незакончаны сказ жонкі Ігнат Фёдаравіч, — а яшчэ — хто ў зямлі, а хто ў небе.

Нахмурыўся, сказаў больш канкрэтна:

— Дачка ў партызанах была. У лапы да фашыстаў папалася. Там, у лесе, у брацкай магіле дачка. А самы меншы сын у нас на лётчыка вывучыўся. У небе лятае.

— Хай-бы, кажу, калі-небудзь да нас прыляцеў, сыноч, — павесялела Параска Карпаўна. — Павазіў-бы. Угору-б нас падняў! «А як вас уніз апусціць? Мне-ж, — кажа, — бетоннае прызямленне трэба. Дарожка такая трэба».

— Аэрадром, — паправіў жонку Ігнат Фёдаравіч.

— Ага, — згаджаецца старая. — Сыноч у нас высока пайшоў.

І мне было прыемна бачыць радасць гэтых добрых людзей у ціхай, цёплай хаце на Піншчыне.

Некаторыя дэталі, уражанні, характэрныя словы, пачутыя ў брыгадах днём, мне трэба было запісаць у бланк.

— Вось тут бліжэй да святла садзіцеся са сваёй канторай, — змахнула трапачком стол Параска Карпаўна. Адыйшла, пачала штосьці выграбаць, вымятаць з печы. Ігнат Фёдаравіч моўчкі курыў, а пасля запытаў:

— Заметкі састаўляеце? У газету?

Я адказаў яму падрабязна.

— Так, так, разумею, — ківаў ён гала-

вою. — Пра наш калгас пісалі. Можна цэлую кнігу саставіць. Упаўне.

І задумаўся, нібыта пачаў ужо тую «кнігу састаўляць». І раптам запытаўся:

— Вы з Пінску да нас ехалі?

— З Пінску.

— А помнік пры дарозе бачылі?

І на гэта я адказаў станоўча, чакаў, што далей будзе ён гаварыць, але махнула на яго рукою Параска Карпаўна, павярнулася да мяне.

— Не слухайце. Зноў пра памешчыка пачне. Пан па дачцы сваёй той слуп да неба пры дарозе паставіў. Каму гэта цікава? Няхай ім зямля калом стане!

З гэтым цалкам згадзіўся і сам Ігнат Фёдаравіч.

— Яно так. Што старое ўспамінаць...

Усё-такі можна было заўважыць, што ўспомніць старое яму хацелася. Ён неяк задумаўся, спяхмурнеў, паплылі над ім яшчэ больш густыя клубы дыму. Параска Карпаўна таксама зрабілася задумнаю. Стаяла яна каля загнётка, пазірала ў акно і маўчала. Мне не хацелася патрывожыць той спакой і роздум, але ўсё-ж цікава было ведаць, што на сэрцы ў гэтай добрай, гасціннай жанчыны, над чым задумалася яна? Можа прыгадалася ёй дачка, якая ляжыць у брацкай магіле, а можа сын-лётчык успомніўся ў гэты ціхі вечар? А можа яшчэ далей была яна ў сваіх думках, у роздумах сваіх? Можа яна таму і перапыніла свайго старога пра той помнік раскажыць, бо пад цяжарам ягоным і яе юнацтва прыдушана. І яна-ж варочала каменне на збудаванні панскія; жала жыта, мяхі варочала, на плячах іх насіла ў свірны панскія. Так і адцвіло, так і пажоўкла, не расцвіўшы, юнацтва. І колькі год пакутных прайшло, колькі маршчынак лягло на твары, а

ўсё-ж яна дачакалася таго, аб чым яшчэ парабчанкаю, яшчэ ў маладосці сваёй у зімовыя святы варажыла: у яе ёсць свой дом, а ў доме свабода і шчасце! І на якое-ж ліха тыя старыя дні ды помнікі ўспамінаць, калі ў яе на сэрцы лёгка, калі яна сама сабе гаспадыня ў хаце, калі ў яе ёсць хлеб, ёсць да хлеба. Вось аб гэтым-бы, пра яе новую шчаслівую долю і напісаць-бы кнігу!

Пра кнігу, зразумела, яна не думае, але бачу я, што пра нешта надумалася

як трэба: на лепшай зямлі сеялі, праполвалі яго, а ён куртаты нейкі рос, квольныкі. І скажыце, што за сіла ў калгасным лёне? Што тут яму так спадабалася, чым яму дагадзілі?.. Ігнат Фёдаравіч слухаў, слухаў, а пасля паказаў на вядро калі загіетка:

— Што ў тым вядры?

— Попел.

— Правільна, — згадзіўся ён са сваёй Карпаўнай. — Бывала, ты гэты попел вымечеш з пачы ў вядро ды за парог сы-

прымушала яна старую ісці ў такую хлюпоту, але і без слоў было вядома, што зайшла яна не так сабе.

— Вецер разгуляўся. Парве ён у небехмары, — гаварыла звеннявая, пазіраючы ў акно. — Можна распагодзіцца нарэшце? Вунь і сонейка паказалася! — радавалася яна. — Пайду дзяўчат у поле клікаць.

І раптам яна ўздыхала:

— Проста гора мне, Карпаўна. Вельмі марудна збіраюцца мае дзяўчаты. Хай падсохне, кажучы, хай глеба нагрэецца. А Тацяна са сваім звяном даўно ў полі ўжо. Ой, хітрая Тацяна. Апярэдзіць нас ёй захацелася. А мы таксама не будзем на печак сядзець, сёння-ж усе выйдзем у поле.

І выйшлі ўсім звяном. І яна, Параска Карпаўна, грэлася стараннай працаю ў полі: рассявала попел, раскідвала гной пад лён. Стомленыя, але вясёлыя, ішлі яны ўсе з поля ў той дзень. Выпагядзілася, пацяплела. Настрэчу ім у поле ехаў трактар. З гэтага дня ўжо ўсё звяно з відна да цямна было там, дзе вылезлі, зазеленелі квольныя крыжычкі лёну. Старшыня калгаса прыйшоў халодным ранкам. Пахадзіў Уладзімір Антонавіч, паглядзеў на ўсходы ды параіў падкарміць лён мінеральнымі ўгнаеннямі.

— Тацяна Ільінічна падкарміла ўжо свой, — паведаміў старшыня. — Весела выглядае. А твой, Люба Карпаўна, — звярнуўся да звеннявой, — спяхмурнеў трэшкі. Падвесьліць яго трэба. Падсілкаваць угнаеннямі трэба.

Падсілкавалі, прапалолі. І праўда — павесялеў. Расце. Перапёлка ўжо з галавой хаваецца ў лёне. Яшчэ прапалолі. Засінеў ужо ён. Прыгрэе сонца, дык лён так прыемна пахне, што нават зайцы з хмызняка прыбягаюць да лёну. Пасядуць у разорах і нюхаюць, аж куртатымі хвастамі віляюць ад радасці. Радуюцца і ўсё звяно, і сама звеннявая, Люба Зубко. Добра расце лён.

А як там у Тацяны? Няўжо і ў яе разліліся такія сінія азёры? Цікава гэта ведаць Любе, сваімі вачыма хочацца ёй пабачыць лён другога звяна.

Яшчэ ранак не працёр сініх шыбаў першым промнем, а Люба была ўжо ў другой брыгадзе, аглядала лён. А ён яшчэ, здаецца, лепшы, чым у любіным звяне. Ці радавацца, ці зайздросціць — сама не ведае Люба. Толкам разабраўшыся, дык чаго зайздросціць? І ў яе-ж, і ў Любы-ж лён не горшы. Але ёй хочацца, каб у яе звяне яшчэ лепшы быў. Гэтага, напрыклад, і яна, Параска Карпаўна, самая старая ў звяне Любы, хоча. Яшчэ раз прапалолі лён. Ну проста, як той казаў, дыхаюць на той лён. І ўсё ішло добра, усе цешыліся ростам, а ён вышугаў густы, цыбаты ды на табе — палёг. Ішлі ўсё, ішлі дажджы, а пасля вецер вялікі ўсхадзіўся; пакруціў, паваліў недаспелы лён на загоны. Занудзіліся ў звяне, а Люба аж схуднела. Але распагодзілася — стаў лён на ногі. Даспеў добра. Абабілі галоўкі, разаслалі. Аж хораша паглядзець на тое сцелішча: жоўтыя сцежачкі бягуць праз поплаў, залацістым зрабіўся зялёны луг.

Адляжаўся пад росамі лён, пабялеў. Валакністая траста. Церці трэба. А тут зноў загвоздка. Дзе сушыць лён? Гэтулькі-ж яго ніколі тут яшчэ не было, ланяў нехапае, церніц нехапае. А ільнозавода няма на дзесяткі кіламетраў наўкол. І пад стрэхамі, і на печак сушылі

Звеннявая па ільну Анна Трашчыла (калгас імя Сталіна) чытае газету членам свайго звяна.

ўсё-такі, нешта сказаць ёй хочацца. Падыйшла і падкруціла кнот у лямпе.

— Ось так святлей будзе, — і села на ўслоне, бліжэй да стала. — У нас і летам быў нейкі рэдактар, у полі жанчын нашых на картачку здымаў. Проста ў лёне выстраіў нас і здымаў.

— І вас таксама?

— І мяне, — і чамусьці ўсміхнулася. — Маладзейшых, кажу яму, выбірай: мы старыя ўжо. А ён, рэдактар той: «Усё ўдарнае звяно надрукую...».

Ігнат Фёдаравіч слухаў, многазначна ўсміхаўся, а ўлавіўшы тую ўсмешку, Параска Карпаўна заўважыла:

— Ты не пасмейвайся. А чаму Тацяну або Любу не здымаць на картачку? Ды я-ж б іх з галавы да ног, на ўвесь партрэт здымала. Заслужылі. Ім нават прэміі выдавалі.

Я запытаўся, хто гэта такія Тацяна ды Люба? Чаму іх «з галавы да ног, на ўвесь партрэт, здымаць?» Параска Карпаўна, здаецца мне, нават пакрыўдзілася і не адказала, а сама запыталася:

— Вы-ж у гумне, дзе лён труць, былі?

— Быў.

— Дык вось там была і Тацяна і Люба. Гэта нашы звеннявыя па ільну. Іх у кніжку не грэх устаіць. А што? Дальбог, заслужылі.

І раптам азірнулася на Ігната Фёдаравіча, а ён ужо не смяяўся, слухаў усур'ёз і нават кіўнуў згодліва галавой. А Параска Карпаўна ўсё расказвала пра Тацяну ды пра Любу, ды пра лён у калгасе. І выходзіла па яе расказу так, што ў іх калгасе вырас надзвычайны лён, якога тут яшчэ не было з пачатку ўтварэння свету; што Тацяна і Люба пэўна нарадзіліся ў лёне — гэтак ужо тонка ведаюць яны ільняную справу. Вось, напрыклад, і яна-ж, Параска, будучы парабчанкай, а пасля ўжо і на сваёй уласнай зямлі сеяла лён. Ну, куды-ж яму да гэтага, дэ калгаснага лёну! І здаецца, усё рабілася.

панеш, развее яго вецер па дварэ. А цяпер? Паразумнелі. Аграномію ўвялі.

— А цяпер паразумнелі, — таксама згаджаецца з ім Параска Карпаўна. — Што праўда, то праўда. Нават попел нам дапамагае. І не толькі попел. Нават куры ды гусі памагаюць вырошчваць лён. Усё тое, што выкідалі вон з падпечкаў, цяпер — на поле, пад лён.

— Агратэхніка, — важна зазначыў Ігнат Фёдаравіч і, каб ужо канчаткова пераканаць Карпаўну ў сваёй агратэхнічнасці, дадаў: — Па агранамічнай інструкцыі ўсё робіцца. Навуку пад ураджай падвялі. Фундамент.

Параска Карпаўна ўсё гэта прасцей, сваімі словамі пачала тлумачыць:

— Ну, як раней сеялі? Прыйдзе вясна — выходзяць людзі ў поле і сеюць. А якая там глеба, кіслая ці прэсная яна? Не возьмеш на зуб, не пакаштуеш. А цяпер не сакрэт. У зімовыя вечары збіраюцца жанкі ды дзяўчаты ў клуб і там аграном навучае іх, дзе, на якой глебе сеяць лён, на якой жыта ці бульбу, капусту ці кукурузу. Нібыта школьніцы, і маладзіцы, і пажылыя, стараватыя ўжо кабеты, ходзяць вучыцца ў аграгурток. А Тацяна ды Люба на паперу нават запісваюць тое, што гаворыць аграном. Стараюцца, завіхаюцца адна перад другою. Кожная хоча зрабіць так, каб у яе звяне было найлепш. Вядома-ж, якая была вясна ў мінулым годзе. Вылупіліся лісцінкі на дрэвах і скруціліся, застылі ад холаду. Спалохаліся, самі не ведаюць: расці ці пачакаць? Замаразкаў начных боязна! Мокрымі голямі хварасцінкамі бяроза ў шыбы хвошча, дождж і вецер на дварэ. А Любе не сядзіцца дома, месіць грязь пад вокнамі, звяно сваё ў поле кліча. Каму-ж гэта хочацца ў такое надвор'е кудзець у полі? А трэба. І да яе, да Параскі Карпаўны, зайшла звеннявая. Праўда, не

ЗОЛАТА

ул. ЛЯПЕШКІН

яго. І старых, і малых Тацяна з Любаю паднялі на ногі. Да ладу пачалі даводзіць лён. Па восем цэнтнераў ільнова-лакна даў кожны гектар. Каля мільёна рублёў прыбытку ў калгасе за валакно. Разбагацелі. Мільянерам зрабіўся калгас.

На гэтым фактычна і можна было закончыць апавяданне пра лён, але Параска Карпаўна чамусьці пачала яшчэ расказваць пра даярку Любу Хвядосаўну Ясюкевіч. Яна таксама памагла прапалваць і апрацоўваць лён. Падоіць кароў і хутчэй на лён. А ёй-жа трэба і даглядзець, не толькі даіць кароў. І вядома-ж, не за доўгім рублём Ясюкевіч гналася. Яна-ж перадавая даярка ў раёне. Больш як па дзве тысячы кілограмаў малака надаіла на кожную карову. Многа працадзён у яе на кніжцы. Прэміі атрымлівае. Патэфон ёй далі ў раёне за добрую работу. У славе Ясюкевіч Люба. І ўсё-такі мала ёй славы перадавой даяркі, ільнаводкай добрай слыць ёй хочацца. Тут яна таксама папрацавала са шчырасцю.

Многа яшчэ імёнаў, прозвішчаў успамінала Параска Карпаўна, добрым, сардэчным словам успамінала. З некаторымі спаткаўся і я назаўтра.

— Цэглу сёння будзем вазіць, — гаварыў Ігнат Фёдаравіч, абуваючыся ранкам. — Сёлета лёну яшчэ больш пасеем. Дзве цагляныя сушні пабудуем.

— У першай брыгадзе трэба будаваць, — сказала Параска Карпаўна. — Ты ўжо туды і вазі.

Ігнат Фёдаравіч усміхнуўся.

— Чаму ў першай брыгадзе будаваць?

— Таму што сушні няма.

— Дык і ў іншых няма.

— Дык у іх-жа і звяна такога, як у нас, няма. Любіна-ж перадавое звяно. Ты-ж гэта ведаеш?

Ігнат Фёдаравіч ківаў галавой, што зразумела, ён гэта ведае, што ўсё будзе зроблена так, як і належыць.

Звяно Любы Карпаўны Зубко цёрла лён. Апошнія снапы трасты заканчвалі апрацоўваць. Па плану ім трэба было здаць дзевяць тон ільновалакна дзяржаве, а ўсяго калгас здасць шэсцьдзесят тон. Валокуны моцныя, белыя, аж плывуць у руках. Спяшаецца звяно дружных. Нельга марудзіць. Вясна не за гарамі. Не агледзішся, як закігочуць на поплавце кнігаўкі, як лопнуць пупышкі на ракітніку, як пачуецца радасны голас:

— Вясна-красна на дварэ!

Тацяна Ільнічна Сінькевіч ільносемя ўжо ачышчае. Дружна рыхтуецца да вясны звяно Тацяны Ільнічны. І ёй, Любе Карпаўне, нельга адставаць. А чаго адставаць? Калі гэта яна адставала? Сёлета яшчэ лепш падрыхтуецца звяно да сяўбы. Праўда, лёну больш запланавалі сеяць, але-ж у іх і вопыт ужо большы, і ўгнаенняў, і машын больш. Каб толькі не заблукалася ў палескіх чаротах ды хмызняках вясна. Далася яна летась у знак. А каб раней пасеялі, дык яшчэ-б лепш урадзіў лён. І сёлета-ж нельга зніжацца, на ўздым трэба ісці звяну. І пойдзе! А чаму яму не пайсці? Добра аплацілася работа. Ад усяго сэрца будучы працаваць усе ў звяне.

З яснымі думамі ідзе Люба Карпаўна дадому. За вокнамі трашчыць мароз, а ў хаце цёп-

Між камення ў пяску, леднікамі

размолатым,

На латку прамываючы жвір у вадзе,
Ля Аргуні бурлівай, шукаючы золата,
У ліхаманцы хадзіў пасівелы мой дзед.
Жаўрукоў беларускіх сніў звонкія песні,
Калі ўночы драмаў прыіскowy барак.
Яго мёртвым знайшлі шумнай раніцай

весняй

Паляўнічыя ў дальняй тайзе ля кастра.
Час прайшоў. Яго ўнук на камбайне

сягоння

Праплывае, дзе спелай пшаніцы разліў,
Залатыя зярняты ў бункеры звоняць,
Гул машыны плыве і змаўкае ўдалі.
На грудзях юнака з вострым серпам

і молатам,

Быццам сонца, праменіць у жнівеньскі

дзень

Зорка Працы Героя, адлітая з золата,
Што калісьці шукаў — не знайшоў яго
дзед.

ла, светла і ад гэтага яшчэ цяплей робіцца на сэрцы, яшчэ ясней у вачах радасць свеціцца.

Вячэраюць, адпачываюць Параска Карпаўна ды Ігнат Фёдаравіч.

— Ільнозавод трэба будаваць, — упэўнена сказаў Фёдаравіч. — На тэхнічную нагу станем.

— Так ужо і стаў? Цэлы завод ужо ён паставіў. Гаворыць абы-што чалавек. Заводчык такі ўжо ты знайшоўся.

Ігнат Фёдаравіч нават пакрыўдзіўся на старую.

— А ты з Касьянавым гаварыла? — спытаў ён у яе. — Не гаварыла, ясна. У адказных кругах не бываеш. А мне даводзіцца. Сакратар райкома, таварыш

Касьянаў у праўленні гаварыў пра ільнозавод. На вялікую тэхнічнасць, кажа, будзем апірацца ў новай пяцігодцы. Церніца — тормаз. Аджыла. Машыны закруцяцца на ільнозаводзе.

Параска Карпаўна павесялеўшымі вачыма паглядзела на свайго «тэхнічнага» Фёдаравіча, слухала ўважліва, а пасля сказала:

— Завод паставіць трэба нам. Толькі струманту ўсялякага многа трэба. Цэплы то хопіць. Гліна ёсць на Піншчыне. Паставім, калі так самі начальнікі надумаліся. Таварыш Касьянаў не будзе абычага гаварыць.

Параска Карпаўна прынесла з каморы дзяжу, заварыла росчынь.

— Пякарню-б сваю паставіць.

— Гэта калі ўвойдзем у камунізм, — паабяцаў ёй Ігнат Фёдаравіч. — Калгасныя пякарні ў камунізме нам будуць выпякаць хлеб. А цяпер сама. Распанелаты ў мяне, — жартаваў добры чалавек. — Парабчанкай была, а цяпер плянью стала.

А яна таксама добра ўсміхнулася, дзяжу з цестам накрыла кажухом, апраўдвалася:

— Думаеш, цяжка мне спячы хлеб? Неблазнь. Кідай работу, бяжы яго з печы даставаць. На дзень, два не спячэш. На некалькі дзён выпякаеш, чэрствым робіцца ён. А ты-ж стары ўжо, не пажуеш чэрствага. Свежаныкі любіш.

І ва ўсім гэтым чулася вялікая заміланасць да хлеба, які цяпер ніколі не сыходзіў у іх са стала, які выпякаецца з добра прасеянай пахучай мукі. І пякарню тую ўспомніла, мне здаецца, жанчына наўмысля: вось глядзі ды слухай, прыезджы, як жывуць былыя парабкі, былыя караеды-палешукі. Заводы дзі пякарні свае ўжо думаем будаваць! Жывем, не гаруем!

Назаўтра апоўдні той хлеб высокімі боханамі ляжаў на сталё, на доўгім услоне. Прыемны пах яшчэ цёплай плясніковай скарынкі напаўняў хату, а калі адчыняліся дзверы, пах цёплага хлеба плыў на двор, на вуліцу. Быў сонечны дзень. І звяно Любы Карпаўны, і звяно Тацяны Ільнічны рыхтавалі насенне да сяўбы. Выходзілі са свірны маладзіцы, пазіралі, як асядае снег, як са званам падаюць стрэлкі са стрэх дадо-лу, і чамусьці часта паглядалі ў неба. Няўжо яны ўжо ў блакіце жаваранка шукалі? Рана-ж яшчэ яму. Яшчэ нават чырвонагрудыя снегіры з нашых лясоў не паляцелі. Але дзень сонечны, цёплы. Вясной пахне ў прыпёку бяроза, набухлі пупышкі на ракітніку. Вось, здаецца, пачуецца песня жаваранка, пачуецца голас вясны:

— Вясна-красна на дварэ!

А людзі працы сустрэнуць вясну ў полі, у цёплых барознах, у зялёнай азімай руні, дружнай працай сустрэнуць вясну. А яна з лотаццю ды пралескамі, з травой на лугах ды з лісцямі на дрэвах прыйдзе маладая, шматгалосая, промнямі апаясана.

Пойдзем-жа насустрач вясне! Калгас імя Сталіна, Пінскі раён.

У калгасе імя Калініна Нясвіжскага раёна звяно дэпутата Вярхоўнага Савета СССР камуністкі Вольгі Клім атрымала ў мінулым годзе багаты ўраджай лёну. На здымку: звенная Вольга Клім (злева) з членамі свайго звяна.

Фото П. Нікіціна

РАВЕСНІЦА КАМБІНАТА

П ОЎДЗЕННАЕ студзеньскае сонца свеціць нізка. Яго касыя бледныя праменні яшчэ не ў сілах зламаць хапаючага за шчокі марозу.

А Лілія Кірылаўне здаецца, што надышла вясна, што на шырокім фабрычным дварэ вось-вось прачнуцца бойкія ручаінкі. Не адчуваючы ног, яна ўзбегла на другі паверх і спынілася перад дзвярыма ткацкага цэха, за якімі прыглушана грукалі станкі. Толькі зараз яна адчула, як зачасціла сэрца ад хуткай хадзьбы і хвалявання. Як сказаць сяброўкам аб сваёй нязмернай радасці? Крыху падумаўшы, расмяялася: ды пра гэта, напэўна, ужо ўся фабрыка ведае.

І сапраўды, толькі ўвайшла ў цэх, як да яе кінулася Зіна Патапава, парывіста расцалавала ў абедзве шчакі і, расцвітаючы прастадушна-дзіцячай усмешкай, некалькі секунд не зводзіла з яе захопленнага позірку, нібы ўпершыню ўбачыла. Ах, гэтая Лілія! У свае дваццаць восем год ужо столькі паспела паба-

Ткачыха Мінскага тонкасукоўнага камбіната дэлегат XX з'езда КПСС Л. К. Макаравіч.

Фото В. Лупейкі

чыць! Пабывала на канферэнцыі прыхільнікаў міру ў Маскве, удзельнічала ў нарадзе профсаюзаў еўрапейскіх краін, здымалася для кіно, выступала па радыё, аб ёй пішуць у газетах. А цяпер вось...

— Віншую, Лілія, ах як віншую! — з пачуццём усклікнула яна.

Звонкі голас Зіны не мог пакрыць неспадзяванага гуду машын. Але ткачыхі адна адну чуюць. Да Лілія адразу павярнулася мноства ззяючых усмешкаю твараў. Бліжэйшыя дзяўчаты і жанчыны акружылі яе гаманлівай чародкай.

У Лілія Кірылаўны рукі знямелі ад віншаванняў. Яна сумелася ад такой нечаканай сустрэчы. Скромя працаўніца адчувала сябе такой-жа проста ткачыхай, як і ўсе сяброўкі, і яшчэ дагэтуль не магла звыкнуцца з думкай, што сапраўды выбрана дэлегатам на Усесаюзнае дваццатае з'езд партыі. Завошта ёй такі высокі гонар? Яна не бачыць за сабой асаблівых заслуг. Працуе, як і ўсе нашы людзі, укладаючы ў справу ўсю сваю душу. Разам з тым ёй прыемна было бачыць узбуджаныя твары сябровак, адчуваць на сабе іх поўныя захоплення погляды.

— Маладзец ты, Лілія! Вось-бы мне такое шчасце!

— Табе? Бач, куды хапіла!

— Спрытная. Спачатку вытчы столькі-ж. У яе напэўна да самай Масквы сцежку высцеліць хопіць.

— Камбінату равесніца!

Калі ажыўленне крыху ўляглося, Лілія Кірылаўна, здзіўленая, азірнулася: чаму не відаць Мар'і Ягоравай?

Мар'я — яе маладзенькая практыкантка з камвольнага камбіната. Сёння яна прыйшла ў цэх задоўга да таго, як заступаць на змену. Яна проста не змагла падыйсці да Лілія Кірылаўны: на такой недасягальнай вышыні здавалася тая. Лілія беспамылкова адгадала думкі ткачыхі і паціснула яе руку.

— Як, Маша, справы? Ого, ты без мяне рызыкнула папрацаваць! Малайчына, — але, убачыўшы, як разгубілася практыкантка і замітусілася каля машыны, нервова торгаючы адводку, сказала, як патрабавальная настаўніца:

— Не тое робіш, Маша. Так нявыгадна запускаць.

Збянтэжаная дзяўчына толькі ківала галавой, моўчкі перажываючы сваё няўменне.

Як-бы нічога не заўважаючы, Лілія Кірылаўна сказала:

— У нашай справе страта хвіліны — страта тканіны. Разумееш?.. Цяпер глядзі, як запускаць. Старайся спыняць станок з закрытым зевам, лаві момант.

Лілія спыніла станок і дастала чаўнок.

— Потым перазарадкай чаўнакі, калі спатрэбіцца, і на хаду. Не рыўком, а плаўна ўключаючы, закідай іх на месца.

Ткачыха імклівым узмахам кінула чаўнок у гняздо. Машына адразу ажыла, мерна застукала, і ў яе зеве жвавымі павукамі заснавалі чаўнакі.

Практыкантка, нібы зачараваная, сачыла за плаўнымі і дакладнымі рухамі спрытных худзеных рук ткачыхі.

— Проста, а не схапіць, — уздыхнула яна. — Я, відаць, ніколі не навучуся. Не лёс...

Позірк строга блкітых вачэй Лілія прыкметна змякчыўся. З пад апущаных павек Мар'і вось-вось, здавалася, пырснуць слёзы. У ткачыхі раптам заняла сэрца: у гэтай страціўшай надзею практыкантцы яна ўбачыла самую сябе.

... Мінула ўжо дзесяць год, як Лілія з дваюраднай сястрой Галінай Галаухавай прыехала сюды з глухой полацкай вёскі ў пошуках шчасця. Нельга сказаць, што дзеля шумнага горада ёй хацелася пакінуць ціхую ўтульнасць сям'і. За многія гады жыцця ў вёсцы яна прызвычалася да ўсякай работы — пало-

ла, арала, баранавала, нават касіла, дапамагала маці па гаспадарцы. А з нябожчыцы бабулі, як з чарадзейкі, не зводзіла захопленых вачэй, калі тая ў зімовыя вечары пры газніцы ткала і квяцістыя посцілкі, і ўзорныя настольніцы-самабранкі, і найлепшае палатно, па якім так добра кладзецца жывая ўзорная вышыўка. І старая не трымала ад дапытлівай унучкі ў сакрэце свайго ўмельства. Цяжка было і маці адправіць у белы свет сваю неспрапрактыкаваную ў жыцці дачку. Ды што зробіш? Лілія скончыла сямігодку, і ёй трэба было станавіцца на ногі.

Не дарэмна, відаць, так моцна захапіла Лілію няхітрае майстэрства бабулі. Прыйшлі яны з сястрой на месца будучага камбіната і паступілі ў школу ФЗН. Пасля ўрокаў браліся за лапаты, цягалі ў новенькія адсекі будынкаў дэталі машын. Неўзабаве на пустыры ўзнік цэлы гарадок.

Мар'і, вядома, цяжка ўявіць, што Лілія не толькі па крупінцы збірала веды і вопыт, але і будавала гэты цэх сваімі слабымі дзявочымі рукамі, ставіла пад яго светлымі скляпеннямі гэты станок, які так слухае гаспадыню і капрызіць з пачынаючай ткачыхай.

Лілія, магчыма, і едзе ў сталіцу таму, што, як ткачыха, з'яўляецца равесніцай камбіната, што з першых самастойных крокаў стала за два станкі і замест восемнаццаці давала па сорок пяць, а то і па пяцьдзесят метраў добрай тканіны кожную змену. На шаснаццаць паліто адразу!

Як усё гэта раскажаць Мар'і, каб зразумела, адчула? Ды хіба варта? У свой час усё зразумее. Праз рукі Ліліі прайшло нямала вучаніц. І малейшая непаладка здавалася ім непараўнай бядой. Вось нядаўна была ў яе практыкантка Хакава. Таксама ўздыхала: нічога ў яе не атрымаецца. Цяпер-жа лічыць за сорам выконваць толькі норму.

.... Лілія Кірылаўна адвяла ад румянага твару дзяўчыны задумлены позірк і з ласкавым дакорам прамовіла:

— Эх ты! Не лёс, не лёс!.. А ведаеш, што і мяне інструктар таксама лаяў за няўдачы? Здавалася, ніяк не прыладжуся, ну ніяк... Нічога, праз гадок-другі і мяне пераскочыш, калі не залянуешся. Вось у мяне сястра...

Спачатку шмат агульнага было ў сясцёр. Пачалі з прысучальшчыц. Справа гэтая таксама патрабуе спрыту. Нельга сказаць, што Галя спраўлялася горш за сястру. Аднак у заўтрашні дзень сёстры глядзелі па-рознаму. З-за гэтага лёс іх і разышоўся. Прысучальшчыцы папрацуюць паўтары-дзве гадзіны — і вольныя. Лілія прыстане да якой-небудзь ткачы і давай распытваць: як робіцца гэта, а як тое? Галя-ж сланецца без справы па цэху ў пошуках смешнага. Першая вырасла разам з камбінатам, другая ўсё яшчэ ў прысучальшчыцах.

— Дык вось, Машанька. Усё ад самой залежыць.

У кароткі перапынак дэлегата з'езда зноў віншавалі. Майстар цэха Ніна Рабічава, працягваючы ёй руку, прыжмурыла быстрыя чорныя вочы:

— Глядзі-ж, Макарэвіч, каб не апраставалосіцца, калі пра наш камбінат зойдзе размова. Добра прыгледзься да ўсяго камбіната, каб быць у курсе ўсіх спраў. Раскажы там, што зараз тры артыкулы новых тканін уводзім, а ўсяго сем выпрацоўваем. Новыя прадзільныя машыны асвойваем. Скажы, што эканомію маем вялікую, выпуск гатовых тканін у два з лішнім раз папавялічылі, а па валавой прадукцыі — у тры з паловай. Вядома, і пра непаладкі няма чаго маўчаць.

Ніна Васільеўна абвяла вачыма ткачых і закончыла:

— Лілія-ж на з'ездзе ўсіх нас прадстаўляць будзе!..

А. РАМАНАЎ.

Фото У. Марцыёнка

На лініі агню — Елізавета Белая

Ззаду засталіся 36 гадзін палёту. Цяпер стрэлка вышынямера нястрымна бегла да нуля: самалёт ішоў на пасадку. Унізе — Пекін. Пасажыры, сярод якіх была мінчанка Елізавета Белая, прыпалі да вокнаў. Пад крылом самалёта адкрылася цудоўная панарама вялікага горада. Праз некалькі хвілін Ліза ўжо аказалася ў абдымках маладой кітайкі, якая нечым нагадвала ёй прыгожую актрысу Шаасінскай оперы, якую Белая бачыла ў Мінску. Потым Лізе, як і ўсім яе таварышам, уручылі велізарны букет кветак, і ўсе разам накіраваліся да стаяўшых непдалёку аўтобусаў. Так сардэчна сустрэлі кітайскія прыяцелі савецкую спартыўную дэлегацыю, якая прыбыла ў Пекін на міжнародныя таварыскія спаборніцтвы па стральбе.

Стралковы турнір адкрыўся ў надзвычай урачыстых абставінах. На стрэльбішчы, абсталяваным па апошняму слову тэхнікі, прысутнічалі Чжу Дэ, Чжоу Энь-лай, маршалы і генералы кітайскай арміі, паслы краін, каманды якіх удзельнічалі ў спаборніцтвах. Ніколі раней Белая так не хвалявалася, як у тыя памятных дні. Страла яна, аднак, добра, паказаўшы другі вынік дня — 574 ачкі з 600 магчымых. Пераможцай спаборніцтваў выйшла савецкая спартсменка Зі-

наіда Кармушкіна. Маладая кітэйка, з якой Ліза пазнаёмілася яшчэ на аэрадроме, аказалася лепшай пры стральбе стоячы. Белая адстала ад яе на адно ачко. Выступленнем у гэтых буйных міжнародных спаборніцтвах мінчанка Елізавета Белая закончыла свой спартыўны сезон 1955 года.

... Лета мінулага года выдалася па-сапраўднаму спартыўным. Ліза цалкам аддалася любімайму спорту. Спаборніцтвы следавалі адно за другім. У розыгрышы першынства ДТСААФ мінчанка Белая паўтарыла ўсесаюзны і сусветны рэкорды! У стральбе лежачы на дыстанцыю пяцьдзесят метраў яна выбіла дзвесце ачкоў — усе магчымыя. Гэты вынік зафіксаваны ў якасці новага рэспубліканскага рэкорда і рэкорда ДТСААФ. Праз некаторы час Белая выступала на першынстве Савецкага Саюза. Ізноў ёй пашанцавала. Выконваючы практыкаванне малакалібернага стандарту, яна абнавіла рэкорд рэспублікі — 578 ачкоў з 600 магчымых. Такія высокія вынікі ў стральбе далі мінчанцы права абараняць спартыўны гонар краіны на вялікіх міжнародных спаборніцтвах у Пекіне, што яна і зрабіла з вялікім поспехам.

В. ЧЭНСКІХ

Прафесар-акуліст М. М. Залатарова аглядае вока пасля аперацыі ў школьніцы Люды Барыцэвіч.
 Фото П. Нікіціна

Высокародная праца

Раіса ПОЛАТАВА

Усё правалілася ў змрок. Раптоўна. Сярод белага дня. Дарма чалавек цёр сабе вочы, дарма моргаў па-векамі. Змрок не расейваўся. Чалавек аслеп. Аслеп у дваццаць пяць год! Скарбы чалавечага розуму, захаваныя ў кнігах, безліч яшчэ не прачытаных твораў — усё, што складала галоўны сэнс яго жыцця, стала недасягальным.

А як працаваць далей, не папаўняючы ведаў? Якой фенаменальнай памяццю ні валодай, на старым запасе далёка не паедзеш. Выкладчык літаратуры, пазбаўлены магчымасці чытаць! Выкладчык мовы, які не бачыць, што піша на дошцы вучань, не можа правесці дыктантаў! Гэта была катастрофа.

Чалавек, поўны здароўя і сіл, плакаў, нічога не бачачы. Яму здавалася, што ён ужо выкраслены з жыцця, кінуты ў чорную бездань. Ды няўжо гэта ўсё? Хіба нельга што-небудзь зрабіць? Хіба не можа здарыцца цуд? І ён зноў убачыць сонца! Зоркі на небе! Усё хараство прамяністага свету!

З мяшаным пачуццём надзеі і роспачы сляпы ехаў у Мінск. З якой трывогай чакаў сваёй чаргі на прыём да доктара медыцынскіх навук, прафесара Залатаровай!

... Прафесар уважліва разглядала яго вочы.

— Вам прыдзеца ў нас палячыцца. Згодны вы?

Гэтая спакойная прапанова выклікала ў хворага надзею, амаль страчаную.

— Каб толькі бачыць...

Праз месяц, пакідаючы бальніцу, ён напісаў у кнізе водзяваў:

«... І вось я бачу! Гэтыя радкі пішу сам — сваёю рукой!

8 Ад усёй душы дзякую М. М. Залатаровай і ўсім урачам, якія далі мне магчымасць працягваць работу на педагагічнай ніве.. Жадаю ўсяму медыцынскаму

персаналу і асабіста Мар'і Міхайлаўне доўгіх год жыцця, здароўя і выдатных поспехаў у іх высокароднай рабоце.

Выкладчык А. Шмідт 27/І-55 года».

Звычайная рэакцыя ўсіх, хто збавіўся ад слепаты і зноў убачыў святло, — шчаслівая ўсмешка. Жывы, асэнсаваны позірк замест цёмных вачэй. У гэтай усмешцы і позірку людзей, вернутых да нармальнага жыцця, — вышэйшая ўзнагарода ўрачу.

Мар'я Міхайлаўна памятае твары гэтых людзей не толькі з радаснай усмешкай, але і з пячаткай страшэннай тугі і пакуты. Зняць злавесную пячатку з чалавечага твару — пачэсная і адказная задача хірурга.

М. Залатарова належыць да ліку тых дзеячоў навукі, якія дабіваюцца вучоных ступеней, набыўшы велізарны вопыт практычнай работы. Скончыўшы інстытут, яна некалькі год працавала спачатку сельскім, затым раённым урачом. Але асабліва шырокае поле дзейнасці адкрылася для маладога ўрача ў вочнай клініцы горада Сталіна. Там Мар'я Міхайлаўна часта дапамагала шахцёрам, вочы якіх атрымлівалі пад зямлёй цяжкія траўмы. У аснову яе кандыдацкай дысертацыі лягла тэма, народжаная самім жыццём: «Лячэнне гнойных раненняў вачэй». Мар'я Міхайлаўна абараніла яе ў Данбасе напярэдадні вайны.

У гады вайны і ў пасляваенны перыяд Мар'я Міхайлаўна працавала ў Туркменіі, спачатку старшым навуковым супрацоўнікам, затым загадчыцай клінічнага аддзела навуковага трахоматознага інстытута. Там яна ўзначальвала частку экспедыцый па барацьбе з трахомой. Гэтая зацяжная хвароба, як спадчына мінулага, яшчэ захоўвалася тады ў асобных аулах Туркменістана. За поспехі ў справе ліквідацыі гэтага хранічнага працяглага захворвання, якое паступова

зніжае людзям зрок і прыводзіць хворых да слепаты, Мар'я Міхайлаўна была ўзнагароджана Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Туркменскай ССР.

Мар'ю Міхайлаўну не забываюць людзі, якім яна вярнула зрок. Ёй шмат пішуць. Многіх і яна добра памятае.

Хіба можна забыць, напрыклад, старога туркмена, які быў сляпым на працягу поўвека! Адгрымелі войны і рэвалюцыі, праляглі ў пустынях чыгункі, загулі ў небе самалёты, паспелі нарадзіцца і вырасці новыя людзі, якіх не было на зямлі, калі гэты чалавек яшчэ бачыў свет. Пра ўсё гэта стары не меў рэальнага ўяўлення. І вось у яго аул змагацца з трахомай прыязджае ўрач Залатарова, і з вачэй старога падае заслона. Са слязьмі на вачах чалавек дзякуе Мар'і Міхайлаўне і гаворыць, што яна цяпер яму, як родная дачка. Калі на яго грудзі кінулася родная дачка, ён не мог паверыць, што гэтая старая жанчына сапраўды яго дачка, якую ён памятаў маладой і прыгожай. Не мог чалавек, які жыў уяўленнямі даўно мінулага, адразу прыняць бачанае ў непазнавальна змененым выглядзе!

Да Мар'і Міхайлаўны прыбыла сляпая ад нараджэння дзяўчынка. Доктары рабілі ёй аперацыю, але не вярнулі зроку. Спрактыкаваныя рукі Мар'і Міхайлаўны знялі з вачэй дзяўчынкі страшныя плёнкі, і перад ёю адкрыўся свет, больш цудоўны, чым у казках. Для прафесара-ж гэта была чарговая, звычайная аперацыя.

У БССР Мар'я Міхайлаўна прыехала ўжо доктарам медыцынскіх навук і горача аддалася педагагічнай рабоце. Некалькі год яна загадвала кафедрай у Віцебскім медыцынскім інстытуце.

— Сваю спецыяльнасць я лічу адной з найбольш патрэбных і каштоўных, — гаворыць прафесар Залатарова. — Вяртаць людзям зрок — пачэсная работа. І сваім студэнтам імкнуся прывіць любоў да гэтай справы.

Любоў да спецыяльнасці, прызначэнне якой ахоўваць здароўе людзей, Мар'я Міхайлаўна прывівае не толькі сваім выхаванцам. Дачка яе Люся вучыцца ў Ленінградзе і будзе хірургам. Муж Мар'і Міхайлаўны — таксама ўрач, загадвае кафедрай, вядзе вялікую навуковую работу.

— Так што гэта ў нас «сямейная» спецыяльнасць, — жартуе Мар'я Міхайлаўна.

У абыходжанні з хворымі прафесар Залатарова працягвае шмат чуласці.

— Вера хворага ў лекачага ўрача — вялікая справа, залог нашага поспеху, — гаворыць Мар'я Міхайлаўна. — Калі хворы спакойны за вынік аперацыі, гэта ўжо палова нашай перамогі.

Хворыя, вылечаныя Мар'яй Міхайлаўнай, едуць дамоў з усведамленнем, што лёс іх нейкім чынам пераплёўся з работай жанчыны, у якой, як сказаў камбайнер Слуцкай МТС Сяргей Хадаровіч, «зала тыя рукі і сэрца маці».

У Інстытуце ўдасканалення ўрачоў пад яе кіраўніцтвам працуюць спрактыкаваныя ўрачы, сёстры і санітаркі. Розныя складаныя аперацыі, якія захоўваюць хворым вочы і зрок, робяць хірургі Бірчанка, Завадская, Рапапорт, Аскерка, Клімава, Трусевіч. Калектыв вядзе сур'ёзную навуковую работу, мэтай якой вывучыць усе захворванні вачэй і знайсці новыя эфектыўныя метады лячэння. Спалучаючы ўрачэбную і педагагічную работу з навукай, Мар'я Міхайлаўна піша зараз падручнік па вочных хворобах.

Прафесар Залатарова дваццаць пяць год нястомна працуе на сваім пасту з энтузіязмам падзвіжніка і скромнасцю працаўніка. Вярнуць людзей да творчасці, да працы, зрабіць іх карыснымі грамадству — у гэтым бачыць яна сваю пачэсную задачу, галоўны сэнс жыцця.

Грэйс ХАТЧЫНС

Грэйс Хатчынс — аўтар кнігі «Жанчыны работніцы», выданай у 1934 г. выдавецтвам «Інтэрнэшнл паблішэрс» і перавыданай у 1952 г. Гэты артыкул напісаны Грэйс Хатчынс па просьбе рэдакцыі.

У СУЧАСНЫ момант жанчыны Злучаных Штатаў Амерыкі — самай багатай з усіх капіталістычных краін — усё яшчэ павінны змагацца за ўстанаўленне асноўнага права — роўнай аплаты за роўную працу.

Бюро жанчын дэпартамента працы ЗША ў сваім апошнім даследаванні прызнае, што няроўная аплата паміж мужчынамі і жанчынамі, якія працуюць у аднаго і таго-ж прадпрыемства на аднолькавай або роўнацэннай рабоце, сустракаецца амаль ва ўсіх працоўных сферах. Дыскрымінацыя па зароботнай плаце існуе як для фабрычных рабочых, так і для высокакваліфікаваных жанчын-спецыялістаў і гандлёвых служачых.

Няроўную аплату за роўную працу атрымліваюць мільёны жанчын. Аб гэтым асабліва ярка сведчаць лічбы. Ніколі яшчэ ў гісторыі Амерыкі колькасць жанчын, якія працуюць за межамі свайго дома, не была такая вялікая, як цяпер. Паводле апошняга цэнзавага перапісу, налічваецца 21 млн. працоўных жанчын, з якіх 2 млн. заняты ў сельскай гаспадарцы і 19 млн. у прамысловасці. Жанчыны складаюць зараз амаль трэцюю частку ўсёй рабочай сілы ў ЗША.

У 1954 г. ва ўсіх галінах прамысловасці, разам узятых, сярэдні пагадзінны заробтак мужчын перавышаў заробтак жанчын на 58 цэнтаў на далёкім захадзе, на 54 цэнты на сярэднім захадзе, на 52 цэнты на поўначным усходзе і на 37 цэнтаў на поўдні.

За кошт выплачвання жанчынам меншай зароботнай платы карпарацыі з года ў год атрымліваюць дадатковыя звышпрыбыткі.

Законы аб роўнай аплаце выданы ў 13 штатах і на Алясцы. Але нават там, дзе гэтыя законы існуюць, яны не пашыраюцца на вялікія групы рабочых. Большасць гэтых законаў не датычыць сельскагаспадарчых рабочых, рабочых-перасяленцаў і рабочых саматужнай прамысловасці. У тых штатах, дзе існуюць законы аб роўнай аплаце, ёсць усялякія лазейкі, якія заўсёды могуць быць выкарыстаны для таго, каб плаціць жанчынам менш, чым мужчынам, пры выкананні адной і той-жа работы.

Да гэтага часу не існуе федэральнага законадаўства аб роўнай аплаце, нягледзячы на тое, што па гэтаму пытанню ўносіліся законапраекты на кожнай сесіі кангрэса на працягу мінулых дзесяці год. Федэральны закон устанавіў бы роўную аплату ў гандлі паміж штатамі і таму закрануў бы тыя 35 штатаў, дзе няма падобнага ўласнага законадаўства. Большасць вядучых жаночых арганізацый у ЗША, а таксама многія профсаюзы падтрымліваюць увядзенне федэральнага законадаўства аб роўнай аплаце.

Паводле цэнзавага перапісу, амаль тры мільёны з усіх працоўных жанчын лічацца «нябелымі». Амаль усе яны негрыяны. Расавая дыскрымінацыя ў ЗША настолькі шыро-

кая, што працоўныя жанчыны-негрыцянкі эксплуатауюць і ўдваіне.

Каля 40% усіх негрыцянак заняты на вытворчасці. Згодна з данымі Федэральнага бюро, сярэдні гадавы заробтак негрыцянак складае менш паловы заробтку белых жанчын.

Нацыянальная урбанісцкая ліга (арганізацыя, якая ставіць мэтай падшукаць неграм лепшую работу) апублікавала даклад аб становішчы ў 25 вядучых галінах прамысловасці, сканцэнтраваных у галоўнейшых прамысловых раёнах, якія атрымліваюць каля паловы ўсіх урадавых заказаў для «абароннай» вытворчасці. У дакладзе ўказвалася, што «негрыцянскія жанчыны, як правіла, выключаліся з унутрызаводскіх падрыхтоўчых курсаў і што толькі нямногія негры-мужчыны былі на гэтых курсах». Было выяўлена, што дыскрымінацыя «праводзілася па ўзору, устаноўленаму на заводах, размешчаных у поўначным і поўднёвым прамысловых цэнтрах» з той розніцай, што «некалькі неграў былі ўключаны ў брыгады рамонтнікаў і рознарабочых».

Нягледзячы на ружовыя фарбы, якімі ўсе галоўныя буржуазныя газеты маюць амерыканскае працвітанне, трагедыя беспрацоўя праследуе рабочых ва многіх раёнах краіны. Негрыцянскія жанчыны ў апошнюю чаргу наймаюць і ў першую чаргу звальняюць.

Пры існуючых эканамічных умовах у ЗША маці, у якой ёсць малалетнія дзеці, не мае магчымасці працаваць, калі ў маці-работніцы няма родных, з кім-бы яна магла пакінуць сваё дзіця.

Фактычна зараз не існуе ясляў для дзяцей да трохгадовага ўзросту, хоць некаторыя прадпрыемствы ў перыяд другой сусветнай вайны стваралі такія яслі з мэтай прыцягнуць на вытворчасць вялікую колькасць жанчын.

Установы па дзённаму догляду дзяцей існуюць у радзе

мясцовасцей, але ў невялікай колькасці. Яны часта перапоўнены і нязручна размешчаны, а плата за ўтрыманне дзяцей у гэтых установах настолькі вялікая, што маці не ўстане імі карыстацца.

Установы па догляду за маленькімі дзецьмі для маці-негрыцянак яшчэ больш не падыходзяць, хоць негрыцянскім дзецям яны больш неабходны, чым белым, бо каля чвэрці ўсіх негрыцянак, якія маюць дзяцей да шасцігадовага ўзросту, працуюць на вытворчасці, тым часам як сярод белых жанчын, што маюць такіх-жа малалетніх дзяцей, на рабоце заняты толькі 15%.

Работніцы ў ЗША маюць свае традыцыі барацьбы за лепшыя ўмовы жыцця. Амерыканскія жанчыны на працягу больш 130 год праяўляюць мужнасць і ваяўнічы дух. Яны прымаюць актыўны ўдзел у няспынных забастоўках за павышэнне заробтнай платы, у пікетыванні заводскіх варот. Яны не адступаюць перад паліцэйскімі дубінкамі і слезаточывымі газамі, перад кулакамі ітэррыбрэхераў і нападам з-за вугла наёмных забойцаў. Іх арыштоўваюць і кідаюць у турму, але яны вяртаюцца зноў у рады пікетчыкаў, каб працягваць барацьбу.

У пачатку 1955 года 25 жанчын, членаў профсаюза работніц трыкатажнай прамысловасці, было арыштавана ў Тэнесі, калі кампанія атрымала судовое прадпісанне супроць усіх пікетчыкаў.

Найбольш прагрэсіўныя профсаюзы ЗША імкнуцца ўсталяваць адзіную структуру заробтнай платы, знішчыць дыскрымінацыю ў галіне аплаты працы жанчын і мужчын, патрабуюць павышэння ў пасадзе незалежна ад расы або полу.

Пераклад з англійскай мовы
Б. КУДРАЎЦАЎ.

Кандрат Крапіва

У сакавіку спаўняецца 60 год з дня нараджэння Кандрата Крапівы — выдатнага беларускага драматурга і байкапісца.

Нарадзіўся Кандрат Крапіва ў сям'і селяніна-серадняка вёскі Нізок Уздзенскага раёна. Першую навучку атрымаў у царкоўна-прыходскай школе, затым вучыўся ў гарадскім вучылішчы, а пасля, здаўшы экстернам экзамен на званне народнага настаўніка, некаторы час настаўнічаў (1913 год). З пачаткам імперыялістычнай вайны Кандрат Крапіва быў прызваны ў армію і адпраўлены на фронт. У 1918 годзе, як настаўнік, быў дэмабілізаваны і зноў вярнуўся ў школу. Аднак, калі над Радзімай нависла пагроза замежнай інтэрвенцыі, ён добраахвотна пайшоў у рады Чырвонай Арміі і змагаўся супроць белапольскіх акупантаў.

Пасля дэмабілізацыі К. Крапіва некаторы час працаваў у школе, а потым пераехаў у Мінск і ў 1926 г. паступіў на літаратурнае аддзяленне педагогічнага факультэта БДУ, які скончыў у 1930 г.

Літаратурнай дзейнасцю, як паэт-сатырык, К. Крапіва пачаў займацца з 1922 года. Яго вершы і байкі бічавалі бюракраты, раскрадальнікаў грамадскага добра, высмейвалі рэлігійны дурман, невуцтва, рас-

праўляліся з п'яніцамі і хуліганамі, выкрывалі двурэшнікаў і тых, хто квапіўся праглынуць нашу маладую Совецкую дзяржаву.

У пачатку 30-х гадоў К. Крапіва піша раман «Мядзведзічы», у якім паказвае беларускую вёску ў часе грамадзянскай вайны і гады аднаўлення разбуранай гаспадаркі.

Аднак найбольш вядомым Кандрат Крапіва стаў як драматург. П'есы «Канец дружбы», «Партызаны» і «Хто смяецца апошнім» ішлі з нязменным поспехам у тэатрах не толькі на Беларусі, але і на Украіне і ў РСФСР.

У гады Вялікай Айчыннай вайны пісьменнік працаваў у франтавым друку, рэдагаваў часопіс «Вожык». У гэты час ён не пакідаў працаваць у драматычным жанры. У 1941 г. Крапіва ўступіў у рады КПСС.

Пасля вайны тэатрам імя Янкі Купалы былі пастаўлены яго п'есы «З народам», «Пяюць жаваранкі», «Зацікаўленая асоба».

У 1952 г. К. Крапіва быў абраны правадзейным членам Акадэміі навук БССР. У 1954 г. яму прысвоена навуковая ступень доктара філалагічных навук.

Творы Кандрата Крапівы карыстаюцца заслужанай любоўю савецкага чытача і гледача.

У Маскве ў зале па-сяджэнняў Вярхоўнага Савета СССР Вялікага Крэ-млёўскага палаца адбыва-лася нарада комсамоль-цаў і моладзі, якія адзна-чыліся на асваенні цалін-ных і абложных зямель. Сярод удзельнікаў былі і нашы землякі, якія па за-кліку партыі паехалі на асваенне цалінных зя-мель.

На здымку: (злева на-права) Вацлава Еўціхе-віч — старшы аграном зернесоўгаса «Энбек-шыльдэрскі», Яніна Жоў-так — старшы аграном зернесоўгаса «Азёрны», Валянціна Пракопчык — прычэпшчыца зернесоўга-са «Неўскі» і Тамара Ан-тоненка — будаўнічы ра-бочы з зернесоўгаса «Чна-лаўскі».

Фото В. Кіўрына.

ВЕСТКІ З ЦАЛІНЫ

ЖЫЦЦЁ
ПА ДУШЫ

НА НОВЫЯ
ЗЕМЛІ

ГОД назад па комсамольскай пудёўцы я вы-ехала ў Какчэтаўскую вобласць, у соўгас «Азёр-ны». Засталіся ззаду гады вучобы ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі.

Я прыехала ўжо на паднятую цаліну. Соўгас узараў 22 тысячы гектараў. Паспела якраз да сяўбы. І была для мяне тая першая на цаліне вясна і самай цяжкай і разам з тым самай радаснай у жыцці. Зран-ку да позняй ночы прыходзілася быць у стэпе, за ўсім прасачыць: і за якасцю сяўбы, і за падвозкай насен-ня, вады, гаручага.

Засеяць 22 тысячы гектараў збожжавых — не жарты.

Самааддана папрацавалі навасёлы. Адсеяліся ў тэрмін. Паклапаціліся не толькі аб збожжавых, а і аб садова-гароднай гаспадарцы.

Калі я прыехала ў соўгас, там было толькі не-калькі дамоў і службовых памяшканняў, а зараз вы-рас цэлы пасёлак: 22 чатырохкватэрныя дамы, 5 аднакватэрных, 2 інтэрнаты, сталовая, клуб, хлеба-пякарня. Вуліцы пасёлка мы азелянілі. Будуюцца 2 збожжасховішчы, механічныя майстэрні. Адзін інтэрнат пакуль пустуе. Тым, хто да нас прыедзе, жылплошча забяспечана.

А людзі тут вельмі патрэбны. На ўборачнай нам даводзілася працаваць па 20 гадзін у суткі. Нягледзячы на сухмень, на паасобных масівах узялі па 15 ц пшаніцы, а проса па 30—45 ц з гектара.

Заработкі ў навасёлаў добрыя. Па душы пры-шлося моладзі жыццё на цаліне.

З надыходам зімы ў нас пачаўся «вясельны се-зон». На новы год было адразу чатыры вяселлі. За год у соўгасе нарадзілася 70 малых. На новых зем-лях расце новае пакаленне.

Яніна ЖОУТАК,
старшы аграном.

У СОЎГАС «Неўскі» я прыехала 25 краса-віка 1955 года. Уласна кажучы, соўгаса не было. Быў стэп, а ў стэпе — дзесяткі два пала-так і вагончыкаў. Я стала працаваць прычэпшчыцай. Трактарыст Косця Тарасюк аказаўся маім земляком, таксама як і прычэпшчыца Ніна Касцюк — абодва з Брэсцкай вобласці.

Спачатку працаваць было цяжкавата. Ваду ва-зілі за 10 кілометраў. Жылі ў палатках. Не адразу наладзілася справа з харчаваннем. Працавалі, здара-лася, па некалькі сутак без змены. Тэхнікі шмат, а людзей малавата. Удзень працуеш на сяўбе, а ўначы на ворыве. Але нічога, вытрымалі. Народ у нас пада-браўся баявы — большасць комсамольцы. Наш агрэ-гат і на сяўбе і на ворыве выконваў нормы на 130—140 працэнтаў. За работу на сяўбе пра Ніну Касцюк і пра мяне напісалі ў насценгазеце.

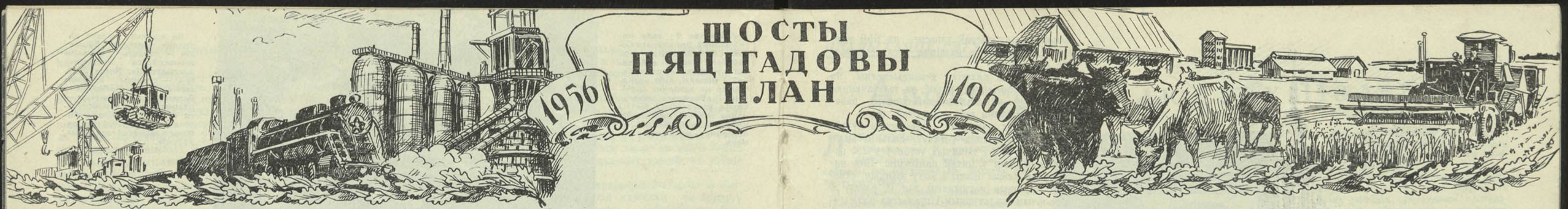
Шырыліся асвоеныя стэпавыя прасторы, рос наш соўгасны пасёлак. Цяпер у нас ужо 58 добрых дамоў, сталовая, магазін, дзесяцігодка. Ёсць і вячэр-няя школа да 10 класаў. Зараз будуюць майстэрні, гараж, збожжасховішча.

Жывем цяпер культурна. Заработак добры. Я зарабляю 800—1000 рублёў у месяц. Мару стаць трактарысткай. За добрую работу соўгас паслаў мяне на нараду цаліннікаў у Крэмлі. З велізарным хва-ляваннем слухалі мы прамову Нікіты Сергеевіча Хрушчова. Ён гаварыў, што цаліна ўзнята, што ця-пер трэба назаўсёды замацоўвацца на новых месцах.

Прыязджайце да нас, таварышы. Патрэбны нам на цаліне людзі, ды толькі не з тых, хто любіць ганяцца за доўгім рублём.

З Масквы вырашыла я заехаць дамоў — у бела-рускія краі. Хачу забраць у наш соўгас маці і малод-шую сястру. Будзем жыць у Какчэтаўскай вобласці на новых землях усёй сям'ёй.

Валя ПРАКОПЧЫК

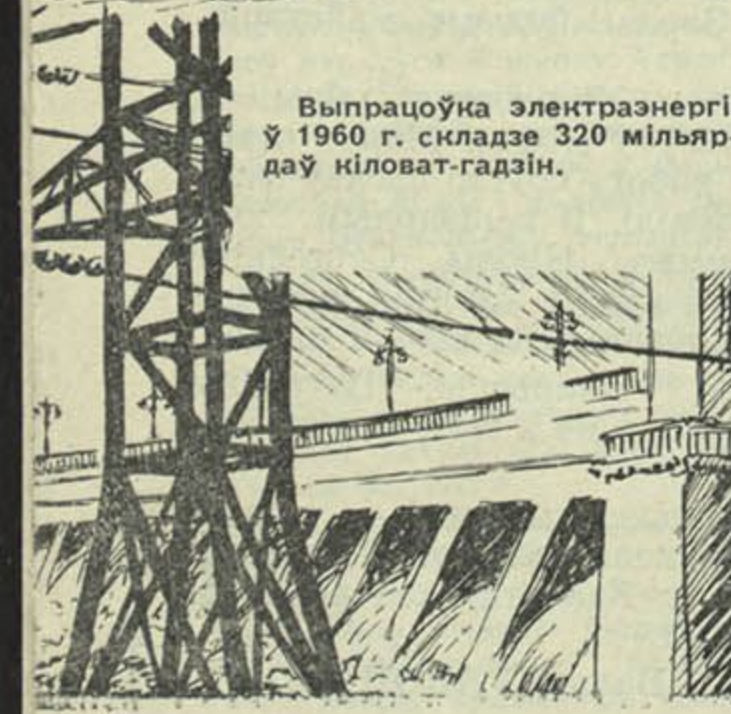
ШОСТЫ ПЯЦІГАДОВЫ ПЛАН

За пяцігоддзе вытворчасць сродкаў вытворчасці ўзрасце прыкладна на 70 працэнтаў. У 1960 годзе наша краіна атрымае: чыгуну — 53 мільёны тон, вугалю — 593 мільёны тон, нафты — 135 мільёнаў тон.

Вытворчасць прадукцыі машынабудавання і металапрацоўкі ўзрасце за пяцігоддзе на 80 працэнтаў.

Выпрацоўка электраэнергіі ў 1960 г. складзе 320 мільярдаў кіловат-гадзін.

XX з'езд нашай партыі зацвердзіў Дырэктывы па шостаму пяцігадоваму плану развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1956—1960 гады. Гэта — план далейшага ўмацавання эканамічнай магутнасці нашай Радзімы і яе несакупальнай абароназдольнасці, значнага павышэння народнага добрабыту, росту савецкай культуры.

У выніку самаадданай гераічнай працы савецкага народа і гіганцкай арганізатарскай работы нашай партыі дзяржава выканала пяты пяцігадовы план і дасягнула вялікіх поспехі ў развіцці ўсіх галін народнай гаспадаркі.

У новую пяцігодку краіна ўступае, маючы магутную і ўсебакова развітую сацыялістычную вытворчасць, вялікія матэрыяльныя рэсурсы і шматлікія кваліфікаваныя кадры.

Якія-ж задачы паставіла партыя перад нашай краінай у новай пяцігодцы?

У ГАЛІНЕ ПРАМЫСЛОВАСЦІ

Асновай сацыялістычнай эканомікі была і застаецца цяжкая індустрыя.

За шостую пяцігодку выпуск прамысловай прадукцыі ўзрасце прыкладна на 65 працэнтаў. Вытворчасць сродкаў вытворчасці павялічыцца пры гэтым на 70 і вытворчасць сродкаў спажывання на 60 працэнтаў. Гэта значыць, што прадметаў народнага ўжытку ў нашай краіне стане ў тры з паловай раз больш чым у 1940 годзе. Сталі, электраэнергіі, цэменту, паліва ў 1960 годзе мы будзем даваць больш, чым іх даюць зараз разам узятыя Англія, Францыя і Заходняя Германія. Савецкі Саюз па аб'ёму вытворчасці значна наблізіцца да Злучаных Штатаў Амерыкі.

У 1960 годзе будзе здабыта 135 мільёнаў тон нафты, амаль у чатыры з паловай раз больш чым у 1940 годзе. Наспяхова асвойваюцца багацейшыя месца нафты на Урале і Поволжжы. К канцу пяцігодкі тут

У 1960 годзе больш чым у два разы будзе выпушчана шаўковых тканін, шэрсці амаль у паўтара раз, абутку будзе выпушчана 455 мільёнаў пар.

павінна быць атрымана 75 працэнтаў усёй здабычы нафты ў краіне. За пяцігодку намерана пабудаваць 14,5 тысячы кілометраў магістральных трубнаправодаў.

Усямернае развіццё атрымае газавая прамысловасць. У прамысловую распрацоўку ўвойдуць новыя газавыя месца нафты: Стаўрапольскае і Шабельнскае пад Харкавам, Стэпнаўскае пад Саратавам, падведзена да эксплуатацыі Бярозаўскае месца нафты ў нізоўях Обі. Газ будзе і ў нашай рэспубліцы. Газопровод з Дашавы на Ленінград пройдзе паблізу ад Мінска. Недалёка той час, калі мінчане будуць карыстацца газам у быту.

Вялікі Ленін вучыў, што камунізм — гэта ёсць Савецкая ўлада плюс электрыфікацыя ўсёй краіны. З таго часу, як былі сказаны гэтыя словы, у нашай краіне адбыліся вялікія змены. У 1955 годзе ўсімі электрастанцыямі Савецкага Саюза выраблялася 170 мільярдаў кіловат-гадзін электраэнергіі, або ў тры з паловай раз больш, чым у 1940 годзе. У далейшым патрабавання павялічыць вытворчасць электраэнергіі на 88 працэнтаў, каб цалкам забяспечыць нашы патрэбы. У нас будуюцца шмат электрастанцый. Апрача Куйбышэўскай, Горкаўскай, Сталінградскай, Молатаўскай і Воткінскай, на Волзе будуць узведзены Саратаўская, Чэбаксарская, на Каме — Ніжне-Камская гідроэлектрастанцыі. Многа гідроэлектрастанцый будуюцца на шматводных сібіскіх рэках. Кожная з такіх станцый, як Брацкая на Ангара і Краснаярская на Енісеі, будзе штогод даваць столькі-ж электраэнергіі, колькі Куйбышэўская і Сталінградская, разам узятыя.

Бязмежныя магчымасці для развіцця прадукцыйных сіл насё з сабой век атамнай энергіі. Савецкі народ законна ганарыцца тым, што першым у свеце паставіў атамную энергію на службу чалавеку. У новым пяцігоддзі намерана будаўніцтва атамных электрастанцый агульнай магутнасцю ў два — два з паловай мільёна кіловат.

Шырока разгорнецца машынабудаванне. Новыя магутныя машыны атрымае горнараўная прамысловасць. На будоўлі выйдучь новыя крохачыя экскаватары прадукцыйнасцю ў 1200 кубаметраў грунту за гадзіну. Іх будуць абслугоўваць аўтасамазвалы грузанадёмнасцю ў 40—50 тон. Машыны гэтыя будуць вырабляцца і на Мінскім аўтазаводзе. Больш як у два разы ўзрасце вытворчасць цэменту, намнога павялічыцца вытворчасць усіх будаўнічых матэрыялаў.

Вырашыць пастаўленыя грандыёзныя задачы дапаможа новая тэхніка, няспынае ўдасканаленне машынага парку, укаранен-

не больш дасканалай тэхналогіі, комплексная механізацыя і аўтаматызацыя, найбольш поўнае і рацыянальнае выкарыстанне энергетычных рэсурсаў, лепшая арганізацыя вытворчасці, павышэнне прадукцыйнасці працы, падрыхтоўка новага кантынгенту кваліфікаваных кадраў.

З уздымам народнай гаспадаркі ўзрастае аб'ём перавозак. У сувязі з гэтым чыгуначны транспарт будзе перавоздзіцца на электрычную і цяплавую цягу. За пяцігодку ўвойдзе ў дзеянне 8100 кілометраў электрыфікаваных чыгуначных ліній. Будзе закончана электрыфікацыя чыгуначнай магістралі Масква — Куйбышэў — Чэлябінск — Омск — Новасібірск — Іркуцк. Пярэйдзе на электрычную цягу чыгунка Масква — Харкаў — Данбас і рад іншых ліній. Увойдуць у эксплуатацыю 6500 кілометраў новых чыгуначных ліній.

Вялікага развіцця дасягне марскі, рачны, аўтамабільны і наветраны транспарт. У шостай пяцігодцы аб'ём капітальных укладанняў у народную гаспадарку намячаецца ў 990 мільярдаў рублёў, што перавышае капіталаўкладанні чацвёртай і пятай пяцігодак.

Значна вырастуць капітальныя ўкладанні на жыллёвае і камунальнае будаўніцтва, на будаўніцтва школ, бальніц, дзіцячых устаноў, кінатэатраў. На гэтыя мэты адпускаецца звыш 200 мільярдаў рублёў супроць 120 мільярдаў рублёў у пятай пяцігодцы.

У ГАЛІНЕ СЕЛЬСКОЙ ГАСПАДАРКІ

Велізарныя задачы перад савецкімі людзьмі паставіў з'езд і ў галіне сельскай гаспадаркі. У 1960 годзе краіна павінна сабраць ураджай збожжа ў 11 мільярдаў пудоў. Гэта дасць нам магчымасць задаволіць усё ўзрастаючыя патрэбы ў хлебзе.

Больш як на адну трэцюю частку павялічыцца прадукцыя лёну, больш як на палову будзе выраблена баваўны. Расшырыцца вытворчасць буракоў, бульбы і іншай гародніны.

Каб задаволіць попыт насельніцтва на прадукты жывёлагадоўлі, намерана вытворчасць мяса павялічыць у два разы. Амаль настолькі-ж павялічыцца вытворчасць малака. Гэта будзе дасягнута за кошт павелічэння колькасці кароў і значнага павышэння іх малочнай прадукцыйнасці. Аб магчымасці гэтага сведчыць вопыт калгасаў Варонежскай, Чэлябінскай, Курскай і іншых абласцей. Асноўнай умовай павелічэння прадуктаў жывёлагадоўлі з'яўляецца вытворчасць кармоў. У гэтым дапаможа расшырэнне плошчаў і больш высокі ўраджай кукурузы.

Наша сельская гаспадарка атрымае велізарную колькасць новай тэхнікі. Толькі трактараў будзе пастаўлена каля 1 мільёна 650 тысяч (больш чым за першыя чатыры пяцігодкі), 560 тысяч збожжавых камбайнаў (больш чым за 25 пражытых год). Такое аснашчэнне сельскай гаспадаркі дапаможа ўзняць яе тэхнічны ўзровень на больш высокую ступень.

Вялікую ролю адыграе павышэнне ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур. Мы маем ужо вялікі вопыт у справе вырошчвання высокіх ураджаяў.

УЗДЫМ МАТЭРЫЯЛЬНАГА І КУЛЬТУРНАГА УЗРОУНЮ ЖЫЦЦЯ НАРОДА

Наша партыя паставіла высокародную мэту далейшага павышэння матэрыяльнага добрабыту і культурнага ўзроўню працоўных.

У мінулым пяцігоддзі разам з ростам прамысловасці і сельскай гаспадаркі паліпшаўся добрабыт народа, рос аб'ём спажывання. У 1955 годзе насельніцтву было прададзена значна больш, чым у 1950 годзе, мяса і масла, абутку і адзення.

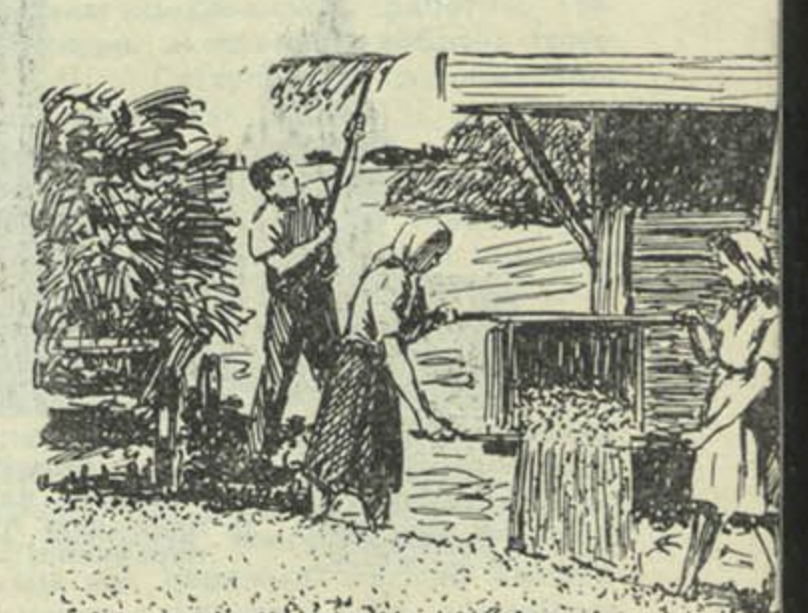
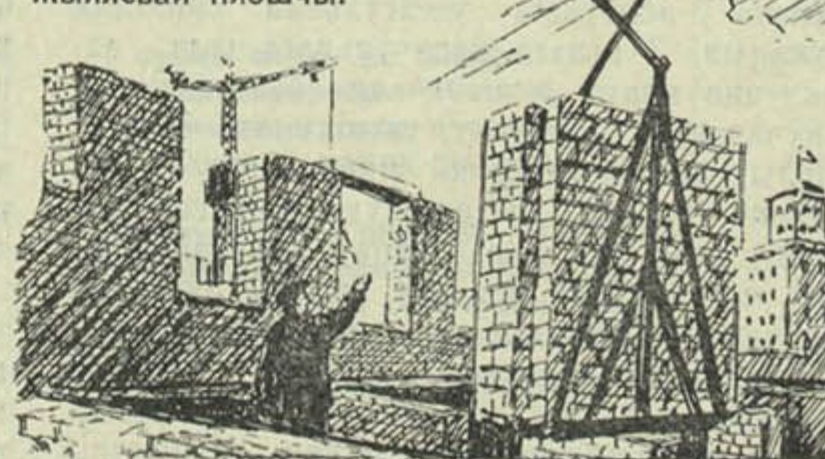
Нягледзячы на гэта, у нас яшчэ няма поўнага дастатку, нехапае жылля, некаторых прадметаў спажывання.

У сувязі з гэтым намячаецца павышэнне заробтнай платы нізкааплачываемай групе работнікаў і агульнае ўпарадкаванне заробтнай платы рабочых і служачых. За пяцігоддзе рэальная заробная плата павысіцца прыкладна на 30%, а натуральныя і грашовыя даходы калгаснікаў узраснуць не менш, як на 40%.

З 1957 года будзе ўведзены сямігадзінны рабочы дзень, а ў некаторых галінах — пяцідзённы тыдзень. З 1956 года ў суботнікі і перадсвяточныя дні ўстаўляецца шасцігадзінны рабочы дзень. Скарачэнне працоўнага

У СССР будзе пабудавана 6 500 кілометраў новых чыгуначных шляхоў.

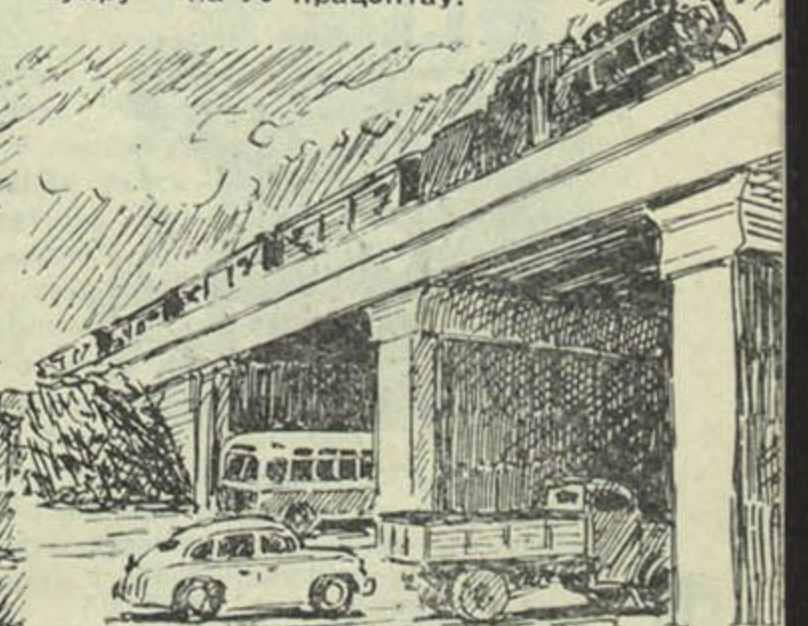
У шостай пяцігодцы ўвойдзе ў строй 205 мільёнаў кв. метраў новай жыллёвай плошчы.

11 мільярдаў пудоў дасягне валовы збор збожжа ў 1960 годзе.

Прадаж мясапрадуктаў насельніцтву ўзрасце ў 1960 годзе ў параўнанні з 1955 годам на 85 працэнтаў, масла жывёльнага — на 57, малочных прадуктаў — у 2,7 раз, цукру — на 70 працэнтаў.

Выпуск спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй павялічыцца за пяцігоддзе прыкладна ў 1,5 раза ў параўнанні з пятай пяцігодкай.

Аб'ём будаўніцтва гарадскіх і сельскіх школ за шостае пяцігоддзе павялічыцца прыкладна ў два разы ў параўнанні з пятай пяцігодкай.

У выніку будаўніцтва новых дзіцячых устаноў намячаецца павелічэнне колькасці месц: у дзіцячых яслях — на 44 працэнты, у дзіцячых садах — на 45 працэнтаў.

дня будзе праведзена без зніжэння заробнай платы рабочых і служачых.

Намячаецца павысіць пенсіі тым, хто атрымлівае іх у нізкіх памерах, а таксама ўзмацніць клопаты аб інвалідах і старых. Для адзіночкі старых будучы адкрывацца дамы, дзе будзе забяспечана спакойная старасць. Пашырыцца сетка дамоў для інвалідаў.

Палепшацца ўмовы працы і быту жанчын. У прыватнасці павялічыцца працягласць водпуску на цяжарнасці і родах.

Нясмынна будучы ўзрастаць тэмпы жыллёвага будаўніцтва. За пяцігодку ўвойдзе ў строй 205 мільёнаў кв. метраў жыллёвай плошчы. Палепшанне бытавых умоў і грамадскага харчавання высвабодзіць мільёны жанчын ад хатніх клопатаў і дазволіць ім заняцца грамадска-палітычнай працай, удзяліць больш увагі выхаванню дзяцей. У недалёкім будучым будзе вырашана пытанне аб увядзенні ў школах бясплатнага і ільготнага харчавання дзяцей менш забяспечаных бацькоў.

Клопаты аб народзе і яго добрабыце былі і будучы ў цэнтры ўвагі нашай партыі і савецкага ўрада.

РОСКВІТ КУЛЬТУРЫ І НАВУКІ

Ні адна з капіталістычных краін не мае такой колькасці школ, тэхнікумаў, інстытутаў, клубаў, як Савецкі Саюз. У нас ажыццёлена сямігадовая адукацыя ў горадзе і на вёсцы. У бліжэйшае пяцігоддзе будзе ажыццёлена ў асноўным усеагульная сярэдняя адукацыя. З новага навучальнага года адмяняецца плата за навучанне ў вышэйшых навучальных установах, тэхнікумах і старэйшых класах сярэдняй школы.

Наша краіна мае вялікую армію спецыялістаў, якая перавышае пяць з паловай мільёнаў чалавек. На працягу шостага пяцігодкі намечана выпусціць спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй 4 мільёны чалавек, амаль столькі, колькі было падрыхтавана за чацвёртую і пятую пяцігодкі.

Колькасць інжынераў узрасце на 650 тыс. чалавек. Широкага развіцця дасягне завочнае навучанне.

Намячаюцца вялікія мерапрыемствы па развіццю кіно, друку, радыё, па тэлебачанню, палепшанню кнігавыдавецкай справы, павелічэнню выдання кніг, часопісаў, газет.

У шырокіх маштабах намячаецца будаўніцтва медыцынскіх устаноў. Бальніц будзе пабудавана ў 3 і дзіцячых устаноў у 2,4 раза больш, чым у пятай пяцігодцы. Гэта палепшыць умовы працы і быту жанчын, створыць большыя магчымасці для іх удзелу ў вытворчым, культурным і грамадска-палітычным жыцці краіны.

ПА НАШАЙ БЕЛАРУСКАЙ РЭСПУБЛІЦЫ

Шосты пяцігадовы план стварае магчымасці для далейшага развіцця ўсіх матэрыяльных і духоўных сіл беларускага народа, уздыму эканомікі і культуры рэспублікі.

За пяцігодку валавая прадукцыя нашай рэспублікі ўзрасце ў 1,7 раза, выпрацоўка электраэнергіі — у 2,1 раза, здабыча торфу — у 1,8 раза. Намнога павялічыцца вытворчасць аўтамашын, трактараў, матацыклаў, металарэжучых станкоў, цэменту, скуранага абутку, цукру, мяса, малака, алею, кансерваў.

Значна расшырыцца энергетыка рэспублікі. Увойдуць у строй Васілевіцкая і Віцебская электрастанцыі. Будучы створаны новыя і пашыраны ўжо існуючыя торфапрадпрыемствы, цэментныя заводы, завод сельскагаспадарчых машын.

На поўную магутнасць запрацуе гадзіннікавы завод, заводы трактарных запасных дэталяў, аўтаматычных ліній і спецыяльных агрэгатных станкоў, камвольны камбінат. Намячаецца рэканструкцыя ўжо існуючых прадпрыемстваў.

У рэспубліцы ствараецца зусім новая галіна — нафтавая прамысловасць. У хуткім часе пачнецца будаўніцтва двух буйнейшых нафтаперагонных заводаў.

Намячаецца будаўніцтва 27 новых ільноваздаў і 10 пеньказаводаў.

У сувязі з новым будаўніцтвам і пашырэннем старога ў рэспубліцы значна ўзрасце колькасць рабочага класа.

Вялікія перспектывы намячаюцца і ў сельскай гаспадарцы. У 1960 годзе ў параўнанні з 1955 годам павялічыцца вытворчасць збожжавых культур прыкладна ў 2,9 раза, ільновалакна ў 1,4 раза, бульбы ў 1,7 раза, цукровых буракоў у 6 раз, мяса ў 1,8 раза і малака ў 2 разы.

Беларускі народ успрыняў рашэнні XX з'езда партыі, як сваю блізкую, родную справу. Ні сіл, ні энергіі не пашкадуе ён на выкананне задач, пастаўленых новым пяцігадовым планам.

XX з'езд нашай партыі з'яўляецца незабыўнай знамянальнай вехай у жыцці савецкага народа. Ператварэнне ў жыццё задач, пастаўленых з'ездам, будзе важнейшым этапам у вырашэнні асноўнай эканамічнай задачы СССР — дагнаць і перагнаць найбольш развітыя капіталістычныя краіны па вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва.

Рашэнні з'езда знайшлі гарачы водгук у сэрцы кожнага савецкага чалавека, на тэхнілі савецкі народ на новыя творчыя пспехі, на вырашэнне новых задач у будаўніцтве камуністычнага грамадства.

Аповесць аб людзях Палесся

ЛІДЗІЯ Обухава ўпершыню выступіла ў літаратуры. У аповесці «Глыбінь-Гарадок»* яна выкарыстала сабраны ёю матэрыял аб людзях беларускага Палесся.

З першых старонак аповесці нас сустракаюць знаёмыя малюнкi Палесся — бадай ці не самай нізіннай часткі еўрапейскага мацерыка. «Калісьці тут быў акіян. І зямля дасюль не можа забыцца пра гэта: у ёй поўна вільгаці. У часе паводкі палескія сёлы здаюцца астраўкамі, якія плаваюць па моры».

Аўтар з любоўю прыглядаецца да людзей, якія жывуць і працуюць на Палессі.

Удачай пісьменніцы з'яўляецца вобраз сакратара райкома Ключарова. Яна ўмела паказвае цяжкасць нястомных клопатаў аб усім, чым жыве цэлы раён. Для пераадолення іх патрэбны цвёрдасць і гнуткасць, патрабавальнасць і чуласць — усе тыя якасці, без якіх не можа быць партыйнага кіраўніка і якімі ўладае Ключароў — цэнтральная фігура аповесці.

«Па свайму становішчу Ключароў быў першай фігурай у раёне, ну, дык вось ён сапраўды хацеў быць першым! Першым, да каго прыходзілі-б людзі з горам і радасцю, перад кім не толькі перагортваюць пратаколы і скорасшывальнікі, але і раскрываюць сэрцы!».

І Ключароў дамагаецца гэтага. Чуласць і сардэчнасць дапамагаюць яму раскрыць і зразумець душу чалавека, глыбока паверыць у сілы людзей; страснасць і непрымірымасць да недахопаў дазваляюць ахапіць усе дробязі і цяжкасці жыцця раёна.

Падзеі ў аповесці адбываюцца ўжо ў пасляваенныя дні, калі першыя цяжкасці мінулі, калгасы створаны і ў вобласці думаюць ужо аб умацаванні савецкага апарата на месцах, аб росце, аб вылучэнні кадраў.

Героі аповесці — гэта людзі, захопленыя сваёй працай, сваім краем. Сакратар райкома Ключароў — неспакойны, страсны работнік, які жыве ў няспынных пошуках. Поруц з ім працуе старшыня райвыканкома Пінчук — адсталы ад жыцця чалавек, з тыповымі адзнакамі бюракрата. Памылкі Пінчука відавочныя. Аднак Ключароў не імкнецца зусім ад яго пазбавіцца. Ён бачыць у Пінчука і добрыя якасці, якія не знайшлі яшчэ выхаду. І сапраўды, на новай пасадзе намесніка старшыні райвыканкома Пінчук робіцца вельмі карысным. Назіральнасць і разумная пераймальнасць дапамагаюць яму засвоіць стыль работы старшыні райвыканкома Якушонка — энергічнага і ініцыятыўнага чалавека. Увесь працэс перараджэння Пінчука паказаны з псіхалагічнай пераканальнасцю.

У раёне мы бачым двух моцных і энергічных людзей — Ключарова і Якушонка, — прагных да работы і ўважлівых да людзей. Ім добра і лёгка працуецца разам. Ключароў — знаўца чалавечых

душ, таленавіты і разумны выхавальнік; Якушонка — смелы і вясёлы чалавек, добры гаспадарнік і арганізатар. Пад іх кіраўніцтвам растуць людзі раёна. Перад намі праходзіць цэлая галерэя старшын калгасаў: Снежка, Валашыцкі, Любікаў,

Гром, Блішчук. У кожнага свой клопат, сваё гора, кожны па-свойму вядзе калгасную гаспадарку, кожны мае ўласцівы толькі яму характар.

Альбо ўзяць нядаўняга жабрака, забітага і пакорлівага Супрона Прыку. Ён на вачах робіцца сапраўдным гаспадаром жыцця, нястомным работнікам. А няўдалы комсамольскі работнік Павел Горбань аказваецца добрым трактарыстам. Паступова падцягваюцца адсталыя калгасы, весялей і ярчэй пачынаюць жыць людзі.

Альбо гэтыя двое — маладыя настаўнікі Косця Саснін і Васіль Мароз. Яны марылі пра аспірантуру пасля ўніверсітэта, а трапілі на Палессе. І тут, у Глыбінь-Гарадку, іх захапіла бурлівае жыццё, поўнае паэзіі і невычэрпных магчымасцей.

Гісторыя ўрача Антаніны Андрэеўны Лукашэвіч — адна з найбольш слаба распрацаваных ліній у аповесці. Уражлівая, разумная жанчына, яна ў восемнаццаць год перажыла вялікае няшчасце і цяпер затаілася ў сабе, адмовілася ад асабістага шчасця. Доўгі час мы бачым, як у Антаніны «недаверліва сціскаюцца губы», як яна «адварочваецца ад людзей, якія маглі стаць яе сябрамі».

Пісьменніца з любоўю малюе гэты вобраз. Антаніна цікавая, яе кахаюць. Але чытачу не верыцца, што яна варта кахання і сама здольна паспраўднаму пакахаць. Ужо занадта не натуральнай выглядае яна хоць-бы ў дачыненні да закаханага ў яе Ключарова. Таму і ўвесь гэты маланкавы яе раман з Якушонкам выклікае мімавольную ўсмешку.

Кампазіцыйная будова аповесці вызначаецца некаторай хаатычнасцю і расплыўчатасцю. Герояў так многа, што за імі цяжка прасачыць. Ім цесна, яны сабраліся ў адно месца і штурхаюць адзін аднаго, ім нехапае паветра, яны не могуць свабодна дыхаць і рухацца. Вобразы і сітуацыі — прычым не толькі эпізодычныя — не звязаны з сюжэтам, існуюць у аповесці аўтаномна. Такім з'яўляецца вобраз сакратара абкома Курылы і вядучага персанажа — студэнткі Жэні Удовінай. Гэтая гераіня, якой адводзіцца вядучая роля ў аповесці, пазбаўлена актыўнага дзеяння. Яна ўвесь час толькі захапляецца ўсім, што бачыць вакол сябе.

Падзеі аповесці не заўсёды звязаны таксама з умовамі месца і часу. Праўда, гарачая сімпатыя пісьменніцы да лёсу сваіх герояў падкупляе вялікай цеплынёй. Яе ўвесь час хвалюе пытанне: як працуюць героі, як думаюць, жывуць, кахаюць? Філасофскі роздум аўтара пра грамадскі абавязак, каханне і іншыя праблемы знаходзіць жывы водгук у сэрцы чытача.

Маладая пісьменніца знайшла сакаўныя фарбы і простыя пераканаўчыя словы для абмалёўкі людзей беларускага Палесся — аднаго з цяжкіх раёнаў рэспублікі, які стаў на шлях гаспадарчага і культурнага росту.

С. БАРКОЎСКІ.

Бацькоўскі дом

Хаціна над нёманскім плёсам.
На тын узбіраецца хмель.
Да сініх глыбокіх нябёсаў
Руку працягнуў журавель.

Ля гэтае студні, ля тыну
Я сцежкі гадамі таптаў,
Праводзіў дадому дзяўчыну,
Аб першым каханні шаптаў.

...Далёка ад роднае хаты
Прайшлі у дзюрах гады.
Дамоў я вярнуўся салдатам
З суровай Курыльскай грады.

Сустрэча. Старэнькая маці
Не верыць, глядзіць на мяне,
Цалуе на ганку і ў хаце
І бліжай да сэрца хіне.

І стыне сляза на шынелі.
І маці гаворыць: «Сыноч,
Дзяўчына згуляла вяселле
І з'ехала ў горад даўно»...

Змяркаецца. Сонца за гаем
Скацілася ў нёманскі плёс...
Шкада мне тых стрэч, дарагая,
А больш шкада матчыных слёз.

Іван КАЛЕСНІК

* Лідыя Обухова. «Глубынь-Городок» «Роман-газета» № 1 за 1956 г.

Лідзія ОБУХАВА

Малюнкi Ю. Пучынскага

ГЛЫБІНЬ-ГАРАДОК

[Урывак з аповесці]

БЫЛО зусім ужо цёмна, калі Ключароў вырашыў заняцца сваёй апошняй справай у Лучэсах: пагутарыць з Антанінай Андрэеўнай пра гэтыя — чорт іх пабяры зусім! — вуллі. Машыну ён пакінуў у сельсавеце і пайшоў адзін, нацянькі, праз купісты лужок, ад якога цягнула сырým туманам. Ён ішоў лёгка, не спатыкаючыся, дыхаў глыбока і радасна. Бываюць такія ночы ў трыццаць сем год!

Надзіва прасторнай здаецца зямля. Зарава ўзыходзячага месяца, бы вялікае вогнішча, займалася над дальнім лесам.

На Ключарова найшла тая хвіліна, калі хацелася адыйсці ад штодзённых спраў, углядзецца пільна ва ўласнае жыццё і падумаць аб ім. Ён пражыў у Глыбінь-Гарадку пяць год, ведаў тут усе дарогі і ўсякі хутар. Не было дома, дзе не знайшоўся-б яму прытулак у цяжкую хвіліну. Але часам, як у тую ноч у Бальшанах, якую і ён і Блішчук правялі аднолькава ў горкай бяссонніцы, або як зараз пасля размовы з Паўлам, яму таксама хацелася пачуць побач з сабой чыйсьці разумны сяброўскі голас, адчуць руку старэйшага таварыша.

Калі ён прыязджаў у вобласць, яго віталі і глядзелі некалькі зайздросна («Лепшы раён! І як гэта ім удаецца!»), ад яго слоў часта адмахваліся рукой:

— Ну, браток, твае цяжкасці яшчэ з хлебам з'есці!

Усё часцей і часцей успамінаўся Ключарову Лабко; нават яго смешная песенька «Салавей кукушачку дзеўбануў у макушачку...» выклікала ў ім цяпер запозненую ўдзячную пяшчотнасць...

Калі Ключароў падышоў да бальніцы, пачало накрапваць. Ні подыху, ні шолыху; дрэвы і травы прагна лавілі пыльным лісцем цяжкія, як ртуць, дажджынкi.

— Не позна? — спытаў Ключароў, пераступаючы парог.

— Не, нічога, — стрымана адгукнулася Антаніна.

Ён накінуў халат, на дыбачках прайшоў па палатах. Антаніна трымала ў руках лямпу, і ў гэтым хісткім святле выразная лінія яе носа, лоба і падбародка была нібы абведзена бронзавай рысай. «Загарэла», — мільганула ў Ключарова.

«А яму цяжка ісці на дыбачках з хвораі нагою», — падумала Антаніна.

Ключароў пашукаў пыл на белых шафах з інструмента-

рыем. Потым яны пайшлі на кухню: алюмініевыя каструлі, прыкрытыя марляй, разлівальная лыжка на цвіку — усё было па-хатняму ўтульным, абжытым.

Ключароў раптам успомніў, што, як паехаў з поўдня, дык і не еў яшчэ ні крыхі.

— А чайком мяне нельга напаіць, Антаніна Андрэеўна? — вінаватым шэптам спытаў ён, азіраючыся, як змоўшчык. — Не, я на бальнічныя рацыёны не замахваюся, я толькі шклянку...

Яна без усмешкі наліла чайнік, падклала некалькі пален у пліту. Ключароў прысеў на кукішкі, нашчапаў лучын для распальвання. Ці то ён адвук ад гэтай простаі хатняй работы і самі рукі засумавалі па ёй, ці то пасля трывожнага дня кожнаму чалавеку трэба крыху цішыні... Стала чуваць, як шаволяцца і мармочуць за адкрытым акном травы, як шуршыць бяроствай агеньчык... Антаніна Андрэеўна зачэрпнула калодзежнай вады з вядра, паліла яму на рукі. Яны выцерліся адным ручніком.

— Гэта прыкмета — палаемся з вамі, — хітра сказаў Ключароў.

Антаніна злёгка паціснула плячыма.

— Ну што-ж, пойдзем піць чай.

Яна не вельмі была яму рада, не скрывала гэтага і трымалася замкнута, хоць у глыбіні душы ўсведамляла, што ўсё гэта не вельмі справядліва з такім чалавекам, як Ключароў. Але ў яе былі складаныя адносіны да яго, ва многім блытаныя яшчэ і таму, што ён быў яе начальствам таксама. Гонар, педантычнасць не дазвалялі ёй трымацца з ім па-сяброўску, проста.

— Які ў вас смачны мёд! — сказаў Ключароў, боўтаючы лыжачкай, і раптам стаў панурым.

Антаніна не заўважыла гэтага. Яна раптам усміхнулася, першы раз за ўвесь вечар.

— Праўда? — спытала яна і падсела бліжэй. Твар яе раптам пераўтварыўся, нібы яго асвятлілі знутры, і, злуючы сам на сябе, Ключароў усё-ж не мог адвесці ад яе вачэй.

— А цяпер паспрабуйце вось гэтага, і гэтага таксама.

Ажывіўшыся, яна выстаўляла слоікі — пяць шкляных слоікаў па колькасці вулляў, — і з цяжкім пачуццём Ключароў частаваўся з кожнага.

— Вы заўважаеце розніцу смаку? Ну, вазьміце яшчэ разок, раскаш-туйце добра!

Антаніна Андрэеўна глядзела на яго з такім нецярплівым чаканнем, што Ключароў міжволі стаў сур'ёзным.

— Не, я нічога не заўважаю. Мёд добры.

Антаніна з некаторай урачыстасцю зноў села супроць яго за стол, абaperлася на рукі.

— А тым часам гэта не просты мёд: я вас зараз лячыла адразу ад пяці хвароб.

Падпарадкоўваючыся таму радаснаму і рэдка ўласціваму ёй ажыўленню, якое ахапіла яе зараз, яна пачала падрабязна тлумачыць адну з ідэй свайго настаўніка: калі карміць пчол лекавымі сіропамі, скажам, валер'яны, то і мёд набывае ўласцівасці гэтага зеля.

— І вось у мяне атрымалася, вы самі бачыце! Я пачала пісаць пісьмо Віталю Нікадзімавічу, але трэба было яшчэ праверыць на кімнебудзь, сама я ўжо ніякага смаку не адчуваю, мяне ад любога мёду нудзіць, ды і не люблю я салодкага. Але падумаўце толькі, як гэта важна, калі паставіць доследы шырока і потым пачаць вытворчасць! Асабліва важна для дзяцей... Што вы так на мяне глядзіце?

— Ад глупства, ад подласці нельга прыдумаць лякарства, Антаніна Андрэеўна? Не, я нічога... Расказвайце, калі ласка, далей. Значыць, я быў у вас зараз паддоследным кролікам? Небяспечны вы ўсё-такі чалавек! — Ён рассмяяўся гучна, з палёгкай і падышоў да адчыненага акна.

Пырскала цёплым дажджом ноч: пахла кветкамі, травамі. Паветра было глыбокае і ап'яняючае. Ключароў усміхнуўся ў цемру і дыхаў так, нібы гэта шчасце—дыхаць—адкрылася яму ўпершыню.

— А добрае-ж наша Палессе!—сказаў ён нечакана.—Вы не сумеце тут, Антаніна Андрэеўна? Не думаеце, як іншыя, адпрацаваць прызначаныя тры гады і падацца назад, у вялікі горад, дзе тэатры, магазіны, джаз у парках вечарамі?

— Не, не думаю,—павольна адазвалася Антаніна.—Дарэчы, пра музыку, Фёдар Адрыянавіч. Чаму ў нас у раёне няма ніводнага сапраўднага хору? Тут-жа так добра спяваюць. Сіма

Піцца, напрыклад. Вы калі-небудзь чулі яе голас?

— Вось, вось!—Ключароў камічна развёў рукамі. — І вы таксама! Днямі я сустрэўся з сакратаром Азерскага райкома Бухайцом, — ведаеце, самы наш няшчасны раён у вобласці? Сышліся мы з ім на пагранічнай мяжы, як удзельныя князі, закурылі. Ён скардзіцца, што нас толькі хваляць, а яго толькі лаюць, нават калі вінаваты аднолькава. Прыехала да яго нядаўна начальства: моў, усё сельская гаспадарка ды сельская гаспадарка, а дзе астатняе? Дзе выхаваўчая, ідэалагічная работа? Самадзейнасць? Канферэнцыі чытачоў? Хоць на чымнебудзь, кажуць, адыграйся! А ён ганарысты, не хоча адыгрывацца, не хоча на старых портках новай латай выхваліцца — даруйце мне, грубаму беларусу, гэты выраз.

— Але-ж у нашым раёне не так! — Антаніна самалюбна ссунула бровы.

Ключароў усміхнуўся.

— У нас цяпер, бадай, і не так. Толькі і нам трэба было пачынаць усё-ж з хлеба, з сена, з бульбы. Праводзь тады канферэнцыі чытачоў! Як-жа, вельмі цікава!..

Ключароў асцярожна апусціў марлеваю фіранку, за якой заставалася ноч, і вярнуўся да стала.

— У мяне зараз на душы так добра, так весела, што здаецца, і жыць мне яшчэ год сто, і раён наш стане першым па Савецкаму Саюзу... і... Ну, увогуле, усякія добрыя думкі.

Няўжо гэта ўсё ад вашага мёду?.. І добра, што вы аказаліся такая!

— Якая?

— Такая, такая, Антаніна Андрэеўна! А не зайдзі-ж я да вас сёння ўвечары, маглі мы яшчэ пражыць побач дзесяць год, і вы-б усё думалі: бюракрат сакратар райкома, а я: індывідуаліст лучэская дакторка!

Яны сядзелі насупраць адзін аднаго, забыўшыся пра сапраўдны час. Дзіўнае гэта пачуццё — радавацца чалавеку і паважаць яго! Антаніна і зараз не ўсё падабалася ў Ключарове, але яна глядзела ўглыб яго істоты — так, як калі-б у яго былі шклянныя грудзі, і ў той-жа час, як кожная жанчына, яна адчувала сябе старэйшай, гаспадыняй і не забывала падкладваць бутэрброды, наліваць чай...

— І вось хадзіў я па гэтых самых Лучэсах сем год назад з хаты ў хату, сядзеў па пяць гадзін; перакон-

ваў. А аднойчы не вытрымаў, вылаяўся аднаму дэмабілізаванаму: «Разам усю вайну праваяваў, а цяпер мне цябе яшчэ ў калгас угаварваць?!» Нічога не адказаў. Задумаўся. Дагнаў мяне праз гадзіну, прынёс заяву. Непадалёк адсюль удавачырвонаармейка падпісала заяву, потым выскачыла на вуліцу і загаласіла ва ўсё горла: «Ой, мяне ў калгас запісалі!» Ноч гулка, ціхая. Я кажу: «Рві заяву, толькі змоўкні». А яна крычыць. Ужо праз год сказала, што бандытаў баялася. «А без калгаса мне як-жа жыць?» Таму і не рвала заяву.

Арганізавалі калгас, выбралі старшыню, брыгадзіраў. Паехаў — зноў няма калгаса, усе разышліся; час яшчэ неспакойны, чакаюць, баяцца. І так да трох раз. Потым новая бяда. Насення няма, і дзяржава дапамагчы тады не магла. Значыць, трэба было самому знаходзіць нейкія такія словы, каб дайшлі да сэрца.

«Вось,—кажу,—пайшоў я на фронт, праваяваў усю вайну, пачаў радавым, скончыў капітанам. Ранены быў, кантужаны. Цяпер паслалі мяне сюды, на Палессе, дапамагчы вам савецкае жыццё наладзіць. Што-ж, я для сябе ўсё гэта раблю? Мне трэба?.. І вось прыходжу я да вас — рускі чалавек да рускіх людзей — і прашу: ну, няма ў мяне зерня! І працаваць хачу, а ў бяду трапіў, узяць няма дзе, няма. Дык няўжо вы мне не дасце па жменьцы ў дапамогу? Ты, цётка, не дала-б?» Яна заварушылася, заўсміхалася: «Дык вам-бы дала». «А ты, бабуля?», «Табе дам», — строга сказала. «Дык лічыце, што гэта мне, я прашу. Значыць, даеш, цётка, кілограм зерня?» «Даю». «А ты?» «І я». Склалі спіс, сабралі зерне, раніцай пасеялі...

Антаніна пільна глядзела на яго. Рукі яе былі моцна сціснуты.

— Цяжка вам было.

— Што цяжка?—жорстка адазваўся Ключароў.—Пасылалі—не пыталі, цяжка ці няцяжка. Працаваць трэба, вось і ўсё. Ён пацёр далонню твар; начны матыль, падпаліўшыся на лямпавым шкле, стукнуўся аб яго лоб.

— Горды вы, — ціха сказала Антаніна,—за гэта люблю.

— Не. Не любіце вы мяне. Ні за гордасць, ні за пако-ру, — прамовіў раптам Ключароў, нясцерпна чырванеючы.

Антаніна сядзела нерухома. Рукі яе ляжалі на каленях. Некалькі імгненняў Ключароў глядзеў на гэтыя недрыжачыя рукі, туга перацягнутыя ля запясцяў тасёмкамі белага халата. Потым павольна ўзняў галаву.

— Магчыма, вы падумалі... — сказаў ён з напружанай усмешкай.

Антаніна паківала галавой.

— Я нічога не падумала, Фёдар Адрыянавіч. Забудзем пра гэта. — І першая паднялася з-за стала, ссоўваючы чайную пасуду.

Масква. Від на Крэмль і Крэмлёўскую набярэжную з боку Каменнага маста.
Фото В. Собалева (Фотохроніка ТАСС)

У МАСКОЎСКІМ КРЭМЛІ

А. ГАНЧАРОВА і Е. СМІРНОВА

КРЭМЛЬ — старажытнейшая частка Масквы. Тут кожны будынак, кожная вежа, кожны камень — сведка слаўнай гісторыі старажытнай Русі, Кастрычніцкай рэвалюцыі і Савецкай дзяржавы.

Гісторыя Маскоўскага Крэмля пачынаецца ў глыбокай старажытнасці. У сярэдзіне XII стагоддзя на сучасным Крэмлёўскім узгорку, які абмываецца Масквой-ракой і Неглінкай, узнікла невялікая па-

гранічная крэпасць. Яна і з'явілася зернем, вакол якога вырасла Масква, аб'ядналіся разрозненыя рускія землі ў адзіную цэнтралізаваную дзяржаву.

Першае летапіснае ўпамінанне аб Маскве адносіцца да 1147 г., калі ўдзельны князь Юрый Даў-

гарукі запрашаў да сябе ў гасці князя Северскага. Гэты год і прынята лічыць датай заснавання Масквы. Пры князю Іване Каліце, у 1339—1340 гг. тэрыторыя Крэмля расшырылася. Былі збудаваны магутныя дубовыя сцены, каменныя цэрквы.

Крэмль, якім ён дайшоў да нашых дзён, у асноўным пабудаваны ў XV стагоддзі. У XVII ст. ён страціў значэнне крэпасці, але, як месца знаходжання цароў і духавенства, няспынна ўпрыгожваўся і набываў казачнае хараство. У гэты час усе вежы Крэмля былі ўпрыгожаны высокімі каменнымі шатрамі.

К XX гадавіне Кастрычніка пяць вежаў: Спаская, Нікольская, Троіцкая, Баравіцкая, Водаўзводная — былі ўвенчаны рубінавымі зоркамі. Вага кожнай зоркі — каля адной тоны, размах праменняў — да 3 м 75 см.

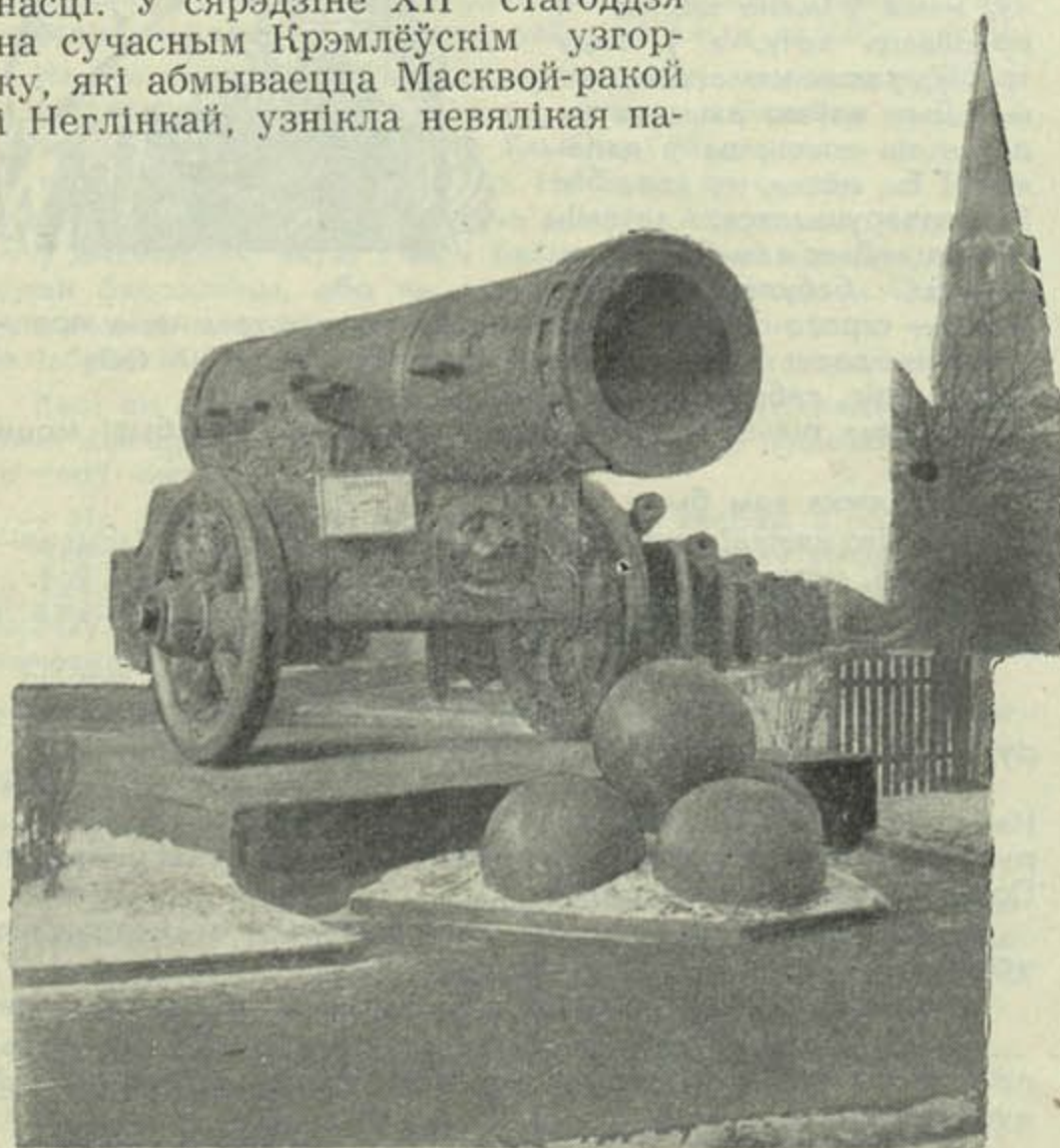
Прыкладна ў цэнтры Крэмля ўзвышаецца стройная вертыкаль званіцы Івана Вялікага. Асноўная яе частка пабудавана ў 1508, цыліндрычны барабан, увенчаны пазалочаным купалам, — у 1600 годзе. Фундамент гэтай велічнай будовы нагадвае ступенчатую піраміду, складзеную з велізарных каменных-нецесаў. Званіца Івана Вялікага была вартавой сігнальнай вышкай, адкуль аглядаліся ваколіцы Масквы ў радыусе 30 км. Яна належыць да ліку першых выдатных слупападобных шмат'ярусных званіц XVI ст.

Ля падножжа знаходзіцца Царзвон — самы вялікі ў свеце. Яго адлілі з бронзы рускія майстры Іван Маторын з сынам Міхаілам у 1735 годзе. У часе маскоўскага пажару распалены агнём звон ад няроўнамернага ахалоджання пры гашэнні агню даў трэшчыну. Ад яго аддзяліўся асколак вагой у 11,5 тоны. Вага ўсяго звана 200 тон.

Шэдэўрам рускай ліцейнай справы і ваеннай тэхнікі XVI ст. з'яўляецца слаўная Цар-гармата. Яе адліў рускі майстар Андрэй Чохаў у 1586 годзе.

На Крэмлёўскім узгорку, удоўж Масквы-ракі, раскінуўся Вялікі Крэмлёўскі палац — будынак Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета РСФСР. Палац гэты пабудаваны ў 1838—1849 гг. групай рускіх архітэктараў: Тонам, Чычагавым, Герасімавым, Рыхтарам і інш. Яны ўключылі ў палац старажытныя грамадзянскія будыні Крэмля: Гранавітую палату XV ст., Царыцыну залатую палату XVI ст., Церамны палац XVII ст., якія разам з заламі XIX ст. склалі адзіны архітэктурны ансамбль.

Георгіеўская зала належыць да лепшых залаў палаца, створаных рускай архітэктурай. Яна

На здымку: цар-гармата. Яна прызначалася для абароны Крэмля і доўгі час знаходзілася на Чырвонай плошчы, недалёка ад Спаскіх, галоўных варот крэпасці. У XIX ст. гармату перанеслі ў Крэмль. Яе лафет і ядры дэкаратыўныя. Вага — 40 тон (бронза), калібр — 890 мм.

здзіўляе сваёй веліччу і стройнасцю. Яе беласнежнае велізарнае скляпенне, апрацаванае ляпнінай, якая нагадвае карункі, дасканала спалучаецца з беламамуровай гладзю сцен, на якіх золатам высечаны назвы вайсковых часцей і кавалераў, узнагароджаных знакамі ваеннага ордэна «Георгія».

У 1851 годзе каля Баравіцкіх варот узведзены новы будынак Аружэйнай палаты. У адной з яе залаў захоўваецца унікальная калекцыя рускай халоднай і вогнестрэльнай зброі, абарончых даспехаў і знакаў вайскавай улады. Шчыты і шлемы, булатныя шаблі — сведкі гучнай ваеннай славы — цяпер спакойна ляжаць на аксамітных стэндах вітрын, здзіўляючы гледачоў майстэрствам выканання і прымушаючы з удзячнасцю ўспамінаць высокародных абаронцаў нашай Радзімы.

Вось старажытны шлем, які легенда прыпісвае вялікаму палкаводцу Александру Яраславічу Неўскаму. Дакументы гэтага не пацвярджаюць. Яны гавораць толькі аб тым, што шлем зроблены вядомым маскоўскім зброевым майстрам і златакавалём Нікітам Давыдавым. Сярод кальчуг, панцыраў, люстраных даспехаў захоўваецца кальчуга слаўтага народнага героя, слаўнага заваявальніка Сібіры Ермака Цімафеевіча. Вага гэтай кальчугі, складзенай з 16 000 кольцаў, — каля 12 кілограмаў. Асобна, у вялікай вітрыне, прадастаўлены трафеі Палтаўскай бітвы. Вялікую перамогу атрымала рускае войска. Не дарма аб ёй у народзе гавораць: «Загінуў, як швед пад Палтавай!» Пісталеты, шпэгі, стрэльбы, барабаны, літаўры, ратныя трубы, падбраныя на полі бітвы, сведчаць аб поўным паражэнні шведаў. Карл XII павінен быў бясслаўна ўцякаць і ратавацца ад палону. На месцы бою ён пакінуў асабістую біблію і сярэбраную булаву — знак карацкай улады.

У прыгожай зялёнай зале Аружэйнай палаты паказаны залатыя і сярэбраныя вырабы, выкананыя рускімі майстрамі ў XII—XIX ст. Асабліва рознастайныя і прыгожыя прадметы XVI ст. У майстэрнях Маскоўскага Крэмля таго часу працавалі лепшыя жывапісцы, залатых спраў майстры і ювеліры з розных гарадоў Расіі. Яны рабілі раскошныя знакі царскай улады — скіпетры, дзяржавы, вянкі, залатую і сярэбраную пасуду, царкоўнае начынне, расшывалі жэмчугам і самацветамі параднае адзенне.

Банкетныя сталы ў Гранавітай палаце запаўняліся залатымі і сярэбранымі чашамі, каўшамі і блюдамі. Паводле слоў дацкага пасланніка Якава Ульфельда, у

час банкету ў 1575 г. тут «на ўсіх сталах пастаўлена было блюдаў сярэбраных і чаш так многа, што не было ніводнага парожняга месца, але блюда на блюдзе ляжала, шклянкі на шклянцы». На жаль, многія вырабы XVI—XVII ст., якія бытавалі ў Крэмлі, не захаваліся да нашых дзён. Аднак і тое, што захавалася, пераканаўча сведчыць аб высокім майстэрстве маскоўскіх сярэбранікаў і залатых спраў майстроў.

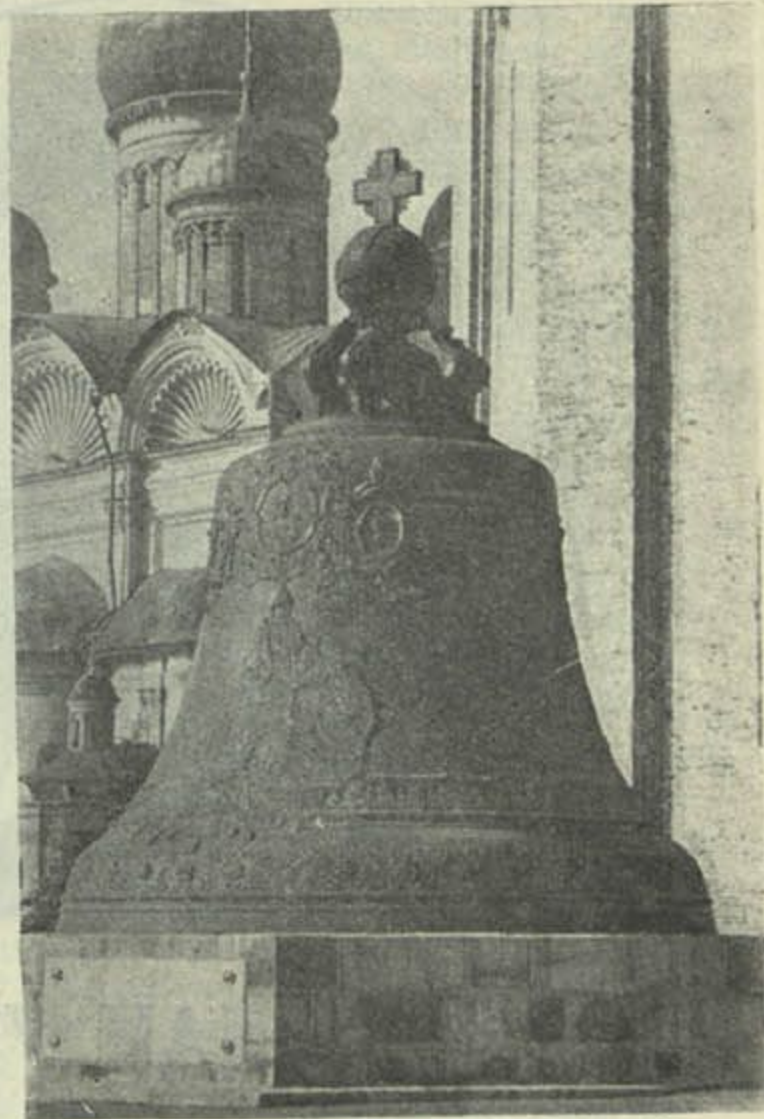
На зялёных аксамітных паліцах пятнаццаці велізарных вітрын (кожная з іх магла-б скласці змест асобнага музея) выстаўлены гысячы рэчаў. Экскурсant убачыць тут чашу Івана Грознага, невялікі прыгожы коўш цара Барыса Гадунова, прыгожую маленькую залатую брацінку — царыцы Еўдакіі Лук'янаўны, упрыгожаную шматкаляровай эмаллю, каштоўныя евангеллі ў залатых пераплётах з буйнымі сапфірамі, смарагдамі і рубінамі, высокія сярэбраныя чаркі, розныя талеркі і блюда, упрыгожаныя чэрню і гравіроўкай, чаканныя аклады на абразы і да т. п.

Тварцамі гэтых надзвычай прыгожых і багатых рэчаў былі простыя майстры з народа. Многія з іх невядомы. Імёны вядомых цяпер беражліва захоўвае народная памяць. Назавем Гаўрылу Аўдакімава, які 40 год прарабіў у Крэмлі, сярэбранікаў Данілу Осіпава і Трацяка Пестрыкава, майстроў чарнавой справы Пятра Іванова, Мацвея Агеева і сканшчыкаў братоў Івановых, якія ўпрыгожвалі прадметы ўзорамі з найтанчэйшага гладкага і перавітога дроціку.

Сярод вырабаў рускіх ювеліраў XIX—XX ст. захоўваецца група каштоўных прадметаў работы ювеліра Міхаіла Перхіна. Асаблівай увагай карыстаецца мініятурная мадэль поезда, вагоны якога зроблены з золата, а паравоз з плаціны. Невялікі механізм прыводзіць мадэль поезда ў рух.

У Аружэйнай палаце захоўваецца 5 старажытных царскіх тронаў з слановай косці, серабра, золата, упрыгожаных каштоўнымі каменнямі; вядомы царскі вянец — шапка Манамаха, скіпетры, дзяржавы, бармы, брыльянтавая карона XVIII ст. і іншыя прадметы, якія да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі з'яўляліся сімваламі або знакамі ўлады. Тут мы бачым лепшае ў свеце сабранне старога англійскага серабра, без знаёмства з якім немагчыма вывучэнне англійскай сярэбранай справы, бо падобнай калекцыі няма і ў Англіі.

Больш 200 прадметаў прадстаўлена ў вітрыне пасольскіх падарункаў Швецыі — вялікія дэкаратыўныя блюда, кубкі, скульптуры

Масква, Крэмль. На здымку: цар-звон.

коннікаў, звераў, птушак. Сярод прадметаў XVIII ст. знаходзім частку вялікага сярэбранага сервіза, заказанага Екацерынай II у Парыжы і падараванага ёю князю Орлову. У гэтым сервізе налічвалася больш 3000 розных рэчаў, агульная вага якіх складала звыш двух тон серабра. Шчодрасць падарунка дасканала характарызуе безразважную, нястрымную раскошу прыдворнага быту XVIII ст., якая стваралася цаной бязлітаснага абрабавання шырокіх народных мас.

Совецкі ўрад і слаўная Комуністычная партыя ўдзяляюць вялікую ўвагу старэйшаму музею нашай краіны — дзяржаўнай Аружэйнай палаце. Прыняты меры для самага шырокага паказу яе каласальных мастацкіх і гістарычных каштоўнасцей.

Наведвальнікі Крэмля пакідаюць у кнізе ўражанняў хваляючыя запісы. Настаўніца горада Гродна Е. Рамаданава піша: «Няма слоў, каб выказаць тое захапленне, якое я і мая сям'я адчулі пры аглядзе палаты. Дзякуем нашай партыі і ўраду, якія далі нам магчымасць пазнаёміцца са здабыткамі нашай краіны». Тав. Цімафееў з Ульянаўска сваё захапленне ад усяго бачанага ў Крэмлі выказаў наступнымі словамі: «Калі ты шчаслівы, вельмі, вельмі шчаслівы, то не можаш ні гаварыць, ні пісаць аб гэтым. Масква і Крэмль — наша святая святых, наш гонар, радасць і надзея! Вялікае дзякуй за шчасце быць у Крэмлі, у Аружэйнай палаце».

(Канец будзе).

З НАРОДАМ У СЭРЦЫ

[Да 75-годдзя з дня смерці М. П. Мусаргскага]

«Крыж на сябе наклаў я і з узнятай галавой бадзёра і весела пайду супроць усякіх да светлай, моцнай, справядлівай мэты, да сапраўднага мастацтва, якое любіць чалавека, жыве яго радасцю, яго горам і смуткам».

Гэтыя словы належаць Мадэсту Петровічу Мусаргскаму — аднаму з найвялікшых рускіх кампазітараў. Імі выдатны мастак выказаў свае адносіны да мастацтва, свае імкненні і жыццёвыя ідэалы. Перакананы дэмакрат, які горача любіў свой народ, змагар за рэалістычнае праўдзівае мастацтва, Мусаргскі ўсё сваё жыццё прысвяціў высокароднай справе служэн-

ня народу. «Мінула пара пісаць вольным часам: усяго сябе падай людзям — вось што цяпер патрэбна ў мастацтве», — гаварыў ён.

М. П. Мусаргскі нарадзіўся 16 сакавіка 1839 года ў сяле Карэва Тарапецкага павета Пскоўскай губерні. Жыццё народа і яго мастацтва, якія Мусаргскі блізка назіраў у дзяцінстве, пакінулі незабыўны след у яго памяці. Уражанні дзіцячых год зрабілі велізарны ўплыў на яго далейшую творчую дзейнасць.

У хлопчыка вельмі рана выявіліся музычныя здольнасці. Дзевяці год ён ужо добра іграў на фартэпіяно. Тады-ж па-

чаў і першыя спробы творчасці.

У дзесяцігадовым узросце Мусаргскага адвезлі ў Пецербург, а праз тры гады аддалі ў школу гвардзейскіх падпарадкаваных. Гэтую школу Мусаргскі скончыў у 1856 годзе і паступіў на службу ў Праэбражэнскі полк. Увесь час ён узмоцнена займаўся музыкай, прабаваў свае сілы ў кампазіцыі. У год заканчэння школы Мусаргскі пазнаёміўся з Даргамыжскім, а праз год — з Балакірэвым і Кюі.

У балакірэўскім гуртку былі створаны лепшыя песні Мусаргскага: «Калістрат», «Спі, засні, сялянскі сын», «Калыханка Яромушкі», «Гапак», «Свецік Савішна», «Семінарыст», а таксама геніяльная опера «Барыс Гадую». У гэтыя гады кампазітар зачытваўся творамі Чэрнышэўскага, быў блізка знаёмы з Тургеневым, Шэўчэнка, Грыгаровічам, Пісемскім.

У 1874 годзе опера «Барыс Гадую» была пастаўлена на сцэне Марыінскага тэатра ў Пецербургу. Яна з захапленнем была прынята перадавой рускай інтэлігенцыяй, асабліва моладдзю. Праўда, пры жыцці Мусаргскага яна ішла на сцэне вельмі кароткі час. Незвычайная навізна музыкі, «смелая, шчырая прамова да людзей ва ўпор» прымусілі дырэкцыю імператарскіх тэатраў зняць оперу з пастаноўкі.

На першай старонцы рукапісу «Барыса Гадую» Мусаргскі напісаў: «Я разумею народ, як вялікую асобу, адусаўленую адзінай ідэяй. Гэта мая задача. Я паспрабаваў вырашыць яе ў оперы».

Народ жыў у оперы поўнакроўным жыццём. Калі спа-

чатку ён пакорны і абыякавы, то ў далейшым развіцці падзей пачынае ўзнімаць галаву, патрабуючы ў цара хлеба. А ў канцы оперы, у геніяльнай сцэне пад Кромамі, Мусаргскі паказаў карціну стыхійнага народнага паўстання.

Не менш геніяльна намалёваў кампазітар вобраз цара Барыса і яго трагедыю — не толькі асабістую, але і сацыяльную, якая выявілася ў непрымірым канфлікце цара і народа.

У народнай музычнай драме «Хаваншчына» кампазітар адлюстраванне падзеі канца XVII стагоддзя на Русі, барацьбу старой і новай, петроўскай Русі, змову начальніка стралецкага войска Івана Хаванскага супроць Петра I. Тут ён са здзіўляючай сілай паказаў народ, «цэльны, вялікі, непадфарбаваны і без сальнага».

Адначасова з «Хаваншчынай» Мусаргскі працаваў над камічнай операй «Сарачынская ярмарка», але так і не паспеў яе скончыць. Толькі ў 1916 годзе гэтую оперу завяршыў Кюі. У ёй, як і ў радзе песень, ярка праявіўся сатырычны талент кампазітара.

Апошнія гады жыцця Мусаргскага былі вельмі цяжкія. Сілы пакідалі яго. 28 сакавіка 1881 года Мусаргскі памёр у ваенным шпіталі. І. Е. Рэпін, якога ў апошнія гады звязала з Мусаргскім шчырая дружба, наведваў кампазітара ў шпіталі і напісаў яго славуты партрэт.

Творчасць вялікага кампазітара М. П. Мусаргскага ўвайшла ў скарбніцу сусветнай музычнай культуры.

Е. РАКАВА.

Эдуард ВАЛАСЕВІЧ

Каханне і... аладкі

[Байка]

Каваль Базыль з'явіўся на абед, А жонка ў час абед не згатавала

[З суседкай каля студні прастаяла]

І ледзь управілася чыгунок паставіць на загнет,

Як муж у хату: — Ну частуй, як след!

[Вось непрыемны сапраўды выпадак...]

— А-яй! Прабач. Мая віна. —

Апраўдвалася, як магла, яна, —

Хвілінку пацярпі, я напяку аладак.

— Ну-ну! З ахвотаю паем бліноў!

Мяне ты ведаеш — я не з панюў...

І не хвалюся надта —

Ні ў чым ты, любая, не вінавата...

— Вось і гатова! — патэльнію ставячы на стол,

Прамовіла ўрэшце гаспадыня, —

Сілкуйся, еш, а то прастыне.

Базыль пакаштаваў і... замычэў, як вол...

[А справа ў тым, што жонка спяшыла,

Ну і аладкі лішне пасаліла...]

Гавораць, пад сталом бывае перасол,

Але Базыль характар меў лагодны

І выгляду ён нават не падаў.

Наадварот: аладку за аладкай умінаў,

Нібы тры дні ён быў галодны.

І, выцершы далонню губы,

Вады сцюдзёнай выпіў прагна кубак,

Да жонкі падышоў, абняў:

— Ну дзякуй, родная! Я сыт. Даволі.

* * *

Шукаеце вы ў байцы солі?

А соль у тым, што жонку муж кахаў,

Быў поўны да яе павагі,

І не ўзнімаў, як іншыя, з-за глупства звягі.

Маці тая, якая выхавала

(Агляд пісем на артыкул «Дзе ваш сын, грамадзянка Міхайлоўская?»)

У ПЕРШЫМ нумары нашага часопіса за гэты год быў апублікаваны артыкул Е. Холлад «Дзе ваш сын, грамадзянка Міхайлоўская?» У артыкуле разказвалася аб недастойных паводзінах жыхаркі г. Мінска Мар'і Міхайлоўскай, якая рашэннем суда была пазбаўлена мацярынскіх правоў на дачку Ларысу і сына Марата. Апекуном дзяцей была прызначана іх цётка — Соф'я Сцяпанаўна Нямірка. Але і пасля рашэння суда ні Міхайлоўская, ні яе муж — айчым дзяцей Міхайлоўскі — не супакоіліся. Іх згубны ўплыў прывёў да таго, што 15-гадовы Марат пакінуў школу і стаў на шлях злачынства.

Артыкул выклікаў гарачыя водгукі нашых чытачоў. Яны глыбока абуралі паводзінамі грамадзянкі Міхайлоўскай, трываюча за лёс Марата, хочуць дапамагчы яму стаць на ногі. У іх водгуках адчуваецца жывейшая цікавасць, якую выклікаюць пытанні выхавання чалавека ў сэрцах савецкіх людзей.

«Не хочацца верыць, — піша ў рэдакцыю В. І. Гаўрылава, хатняя гаспадыня з Гомеля, — што ў нас, у Савецкім Саюзе, ёсць такія жанчыны, як Міхайлоўская. Ім не падыходзіць святое імя — маці. У гады вайны яна весела праводзіла час. Родных дзяцей выганяла з дому. Жывёла, птушкі і тыя абараняюць сваіх дзяцей, а гэта-ж чалавек... Такіх маці трэба клеймаваць ганьбай і назаўсёды пазбаўляць права на дзяцей. У нашай краіне такія «сіроты пры жывых бацьках» не прападучь».

Абурэнне і гнеў В. І. Гаўрылавай падзяляе і наша чытачка А. П. Сідарава з Крупак.

«Я не магу застацца ў баку ад гэтага сапраўды дзікага злачынства, — піша яна. — Мне не хочацца паверыць, што ў вас, грамадзянка Міхайлоўская, усе матчыны пачуцці памерлі. Дзесьці і ў вас павінна-ж быць іскрынка. Пакапайцеся ў глыбіні душы, знайдзіце яе, раздзьмухайце... Вам трэба было-б не падбіваць сына супроць Соф'і Сцяпанаўны Нямірка, а пакланіцца ёй у ногі. Яна-ж робіць тое, што не здолелі і не захацелі зрабіць вы».

Горача асуджаецца «спачуванне», якое сустраў Марат у «чуллі-

вых» суседак. І не ў брыво, а проста ў вока трапляе зварот да іх тав. Сідаравай:

«Вы што-ж, грамадзянкі Красуцкая і Юшкевіч, не разумееце, каго падтрымліваеце? Вы Марату і яго маці так паспачувалі, што з вашай дапамогай ён трапіў на вуліцу. А калі вашы дзеці трапяць пад уплыў Марата і пойдучь на вуліцу, што вы тады скажаце? Валасы на сабе рваць будзеце, настойваць у грамадскіх арганізацыях і органах міліцыі, каб убралі таго-ж Марата!»

Ці значыць гэта, што суседзяў не павінна была кранаць трагедыя Марата? Зусім не значыць. Яны абавязаны былі ўмяшацца ў лёс Марата і Ларысы. Тады, магчыма, апамяталася-б яшчэ і Міхайлоўская. Калі справа ідзе аб здзеках над дзецьмі, ні адзін сумленны чалавек не павінен заставацца ў баку.

Н. І. Платонава — памочнік санурача з Гарадка — разказвае, што і ёй аднойчы давялося ўмяшацца ў лёс падлетка, калі суседка Дзянісава збівала яго. Асабліва стараўся айчым. На Платонаву яны кроўна пакрыўдзіліся. Аднак пабоі спыніліся, а хутка і кроўда прайшла.

«Маці», падобныя Міхайлоўскай, павінны строга адказваць за свае злачынствы. Да такога вываду прыходзіць І. Рабкоў — настаўнік Абчугскай школы Крупскага раёна:

«Міхайлоўская, — піша ён, — павінна з усёй строгасцю несці адказнасць перад нашай грамадскасцю за тое, што яна атруціла дзяцінства Ларысы і Марата. Грамадскасць не можа быць абыхайвай да лёсу Марата. Ніхто, а тым больш «маці» — Мар'я Міхайлоўская, не мае права пазбавіць Марата той шчаслівай маладосці, якую жывуць савецкія юнакі, акружаныя няспыннымі клопатамі ўсяго савецкага народа».

Той-жа думкі трымаецца і М. Застольскі — настаўнік Судзілаўскай сярэдняй школы Клімавіцкага раёна:

«У скалечанні Марата вінаватая Міхайлоўская, і толькі яна, — піша ён. — Дрэнна тое, што ў нашым кодэксе няма законаў аб маці-зязюлях. Такіх людзей трэба судзіць савецкім судом, народ-

ным. Па сваіх злачынствах яна такі-ж шкоднік, як скажам, хуліган або злодзей. Дзеля сваіх капрызаў яна ўкрала дзяцінства ў сваіх дзяцей. Раённы пракурор тав. Шапіра памыліецца. Маці — не тая, якая нарадзіла, а тая, якая добра выхавала. Я — бацька траіх дзяцей, і мне балюча за Марата».

Зусім правільна. Маці — не тая, якая нарадзіла, а тая, якая добра выхавала. Яшчэ пра адну маці тыпу Міхайлоўскай паведамляе ў рэдакцыю І. Д. Бадаеў — настаўнік з вёскі Шаломы Слаўгарадскага раёна. І іменна таму, што такіх маці ў нашай краіне адзінкі, нельга яе абмінуць.

Людміла Кільчыцкая была спешчана сваёй маці: працаваць не хацела, захаплялася строямі, марыла аб вясёлым жыцці. Скончыўшы сем класаў, яна паступіла ў Гродна на курсы гандлёвых работнікаў, пасля крыху працавала ў Слаўгарадскім райспажыўсаюзе. У гэты час яна сустрэлася з калгаснікам Г., які яе пакахаў. Яны пажаніліся. Калі муж Людмілы павінен быў пайсці ў армію, у яе нарадзілася двойня. «Я рады, што ў нас дзеці. Вось адслужуся, і мы будзем шчаслівыя», — гаварыў ён на развітанне жонцы. Аднак не паспеў муж даехаць да часці, як Людміла загуляла, а потым з'ехала, кінуўшы дзяцей на волю лёсу. Дзеці не засталіся сіротамі. Іх забрала сваякроха. З арміі вярнуўся бацька. Цяпер у яго новая сям'я. Знайшлася добрая жанчына, якая замяніла Вовіку і Лене родную маці, прывязалася да іх з усёй шчырасцю матчынага сэрца. А Людміла Кільчыцкая дзесьці «вяселіца». Хіба можа яна думаць цяпер аб дзецях? Ці мае яна на іх права? Вядома, не.

Вернемся, аднак, да Марата, чый лёс глыбока ўсхваляваў нашых чытачоў. «Дзе ён, што з ім, чым можна яму дапамагчы?» — чытаем у кожным пісьме. Рэдакцыя звязалася з Магілёўскай дзіцячай папраўча-працоўнай калоніяй, дзе цяпер знаходзіцца Марат. Начальнік калоніі раскажаў, што Марат значна змяніўся да лепшага. Старанні педагогаў і выхавальнікаў не прапалі дарэмна. Марат вучыцца ў восьмым класе. Вучыцца добра. Прымае актыўны ўдзел у самадзейнасці, у грамадскім жыцці. Часта піша ў насценную газету.

Няхай-жа дойдучь да яго шчырыя пажаданні нашых чытачоў: памятай, Марат, што ўсё тваё жыццё яшчэ ўперадзе; упартай вучобай і працай ты павінен заваяваць сваё права на званне савецкага чалавека, ты павінен стаць дастойным грамадзянінам нашай вялікай Радзімы.

Па роднай Беларусі

(Каротка на розныя тэмы)

БУДОЎЛЯ ШОСТАЙ ПЯЦІГОДКІ

У Гомельскай вобласці на беразе поўнаводнай ракі Бярэзіны пачалася будоўля буйнейшай на Беларусі Васілевіцкай ГЭС, прадугледжанай Дзяржаўным XX з'езда КПСС па шостаму пяцігадовому плану. Зараз тут вырастае жылы гарадок для энергетыкаў. Ужо гатовы каля 30 розных будынкаў, у тым ліку клуб на 250 месц, бальніца, сярэдняя школа, два магазіны, дзіцячыя яслі і сад. Будуецца яшчэ 16 жылых дамоў, лазня і пральня. Васілевіцкая ГЭС дасць ток многім раёнам, калгасам і саўгасам.

ЖАНОЧЫЯ РУЧНЫЯ ГАДЗІННІКІ

У Мінску пушчана ў ход першая чарга новага гадзіннікавага завода, разлічанага на выпуск двух мільёнаў гадзіннікаў у год. Зараз завод вырабляе мініяцюрныя гадзіннікі тыпу «Зара», вагою ў 8 грамаў. Нягледзячы на нязначную вагу, яны маюць 16 рубінавых каменяў і механізм з заводам на 30 гадзін. Гадзіннікі тыпу «Зара» будуць круглыя, авальныя, квадратныя, васьмігранныя і іншай формы. Цыферблат круглы з пазалочанымі стрэлкамі. Жаночыя ручныя гадзіннікі «Мінск» будуць выпускацца ў двух аправах: прастай і залатой. Вырабляюцца гадзіннікі на спецыяльным пульсіруючым канвееры, зборка складаецца з 21 аперацыі. Кадры завод рыхтаваў на Пензенскім гадзіннікавым заводзе, дзе больш 200 маладых мінчанак, усе з сярэдняй адукацыяй, праходзілі шасцімесячную пад-

рыхтоўку. Зараз пры заводзе будуецца корпус для тэхнічнага вучылішча.

ГАСТРОЛІ МАЛАГА АКАДЭМІЧНАГА ТЭАТРА

У Мінску з вялікім поспехам прайшлі гастролі Малага Акадэмічнага тэатра. Калектыў тэатра паказаў мінчанам дзве лепшыя свае пастаноўкі: «Ваўкі і авечкі» А. Остроўскага і «Такія часы» — камедыя сучаснага польскага драматурга Ежы Юрандаты. У гастролях прынялі ўдзел М. Жараў, І. Ільінскі, Зеркалава і іншыя выдатныя артысты старэйшага маскоўскага тэатра.

КНІГА АБ МІНСКУ НА ЗАМЕЖНЫХ МОВАХ

Кніга П. Абрасімава, прысвечаная сталіцы Беларускай ССР Мінску, выпушчана на англійскай і іспанскай мовах. Тыраж на кітайскай мове складае 40 000, на англійскай — 10 000 і на іспанскай — 3 500 экзэмпляраў. Выданне багата ілюстравана і дае яркае ўяўленне аб адроджаным горадзе, яго прамысловых гігантах і росквіце сацыялістычнай культуры.

МЕДЫЦЫНСКАЕ АБСТАЛЯВАННЕ ДЛЯ КЛІНІКІ

Мінская першая клінічная бальніца атрымала ўдасканаленае медыцынскае абсталяванне, якое дае магчымасць лячыць прамянёвай энергіяй. Лячэнне праводзіцца метадам прыкладання радыя або радыёактыўных рэчываў да пухліны, а таксама шляхам увядзення радыяносных іглаў у паражоную тканіну.

Гомельскі педагагічны інстытут адзначае 25-годдзе свайго існавання. За гэты час інстытутам было выпушчана шмат кваліфікаваных выкладчыкаў школ. У інстытуце ёсць лабараторыі для практычных заняткаў студэнтаў, а таксама добры інтэрнат. На здымку: студэнткі другога курса факультэта прыродазнаўства на занятках у лабараторыі аналітычнай хіміі (справа) Ганна Георгіеўна Канцавая — выкладчык хіміі — сочыць за аналізам, які праводзіць студэнтка І. І. Налягач, на другім плане (злева направа) студэнткі М. І. Паляшчук, К. А. Дзенц, Т. М. Шульцава.

Фото А. Шаевіча

У спецыяльна прыстасаваным памяшканні ўстаноўлена «гармата» для лячэння атамнай энергіяй. Пульт кіравання знаходзіцца ў другім пакоі. Перыскоп паблізу пульта дазваляе весці назіранне за хворым на адлегласці. На пульце ёсць спецыяльны гадзіннік, а таксама мікрафон для перагавораў з хворым. Абслугоўваюць «гармату» ўрачы Л. Лобава, Т. Неймч, медыцынская сястра З. Краўцэвіч.

Нядаўна атрымана і ўстаноўлена другая «гармата» для лячэння больш паверхневых захворванняў.

БУДАЎНІЦТВА КІНОСТУДЫ

У канцы 1954 года ў Мінску пачалося будаўніцтва новай кіностудыі. Пад гарадок кіностудыі адведзена 10 гектараў

паміж абсерваторыяй і дзіцячай чыгункай. Тут будзе галоўны корпус, электрападастанцыя, цэх апрацоўкі плёнкай, дрэваапрацоўчая і механічная майстэрні, склад плёнкай, акцёрскі аддзел, жылыя дамы. Два з паловай гектара адведзены для натуральных здымак.

Велізарны галоўны корпус кіностудыі будуецца на зборным бетонным і жалезабетонным фундаменце. Сцены — з чырвонай і сілікатнай цэглы. Фасад будзе аздоблены дэкаратыўнай тынкоўкай.

Корпус для майстэрняў будзе гатовы ў бягучым годзе.

НОВАЯ ШВЕЙНАЯ ФАБРЫКА

На Беларусі будуюцца восем швейных фабрык. Найбольш буйная ствараецца ў Мінску, у раёне Камароўскай плошчы, блізу Паліграфкамбіната. На новай фабрыцы будзе 290 універсальных машын. Ужо ўзводзяцца жылыя дамы для работніц. У новым гарадку намечана адкрыць дзіцячы сад і яслі.

ДЛЯ НАШЫХ ДЗЯЦЕЙ

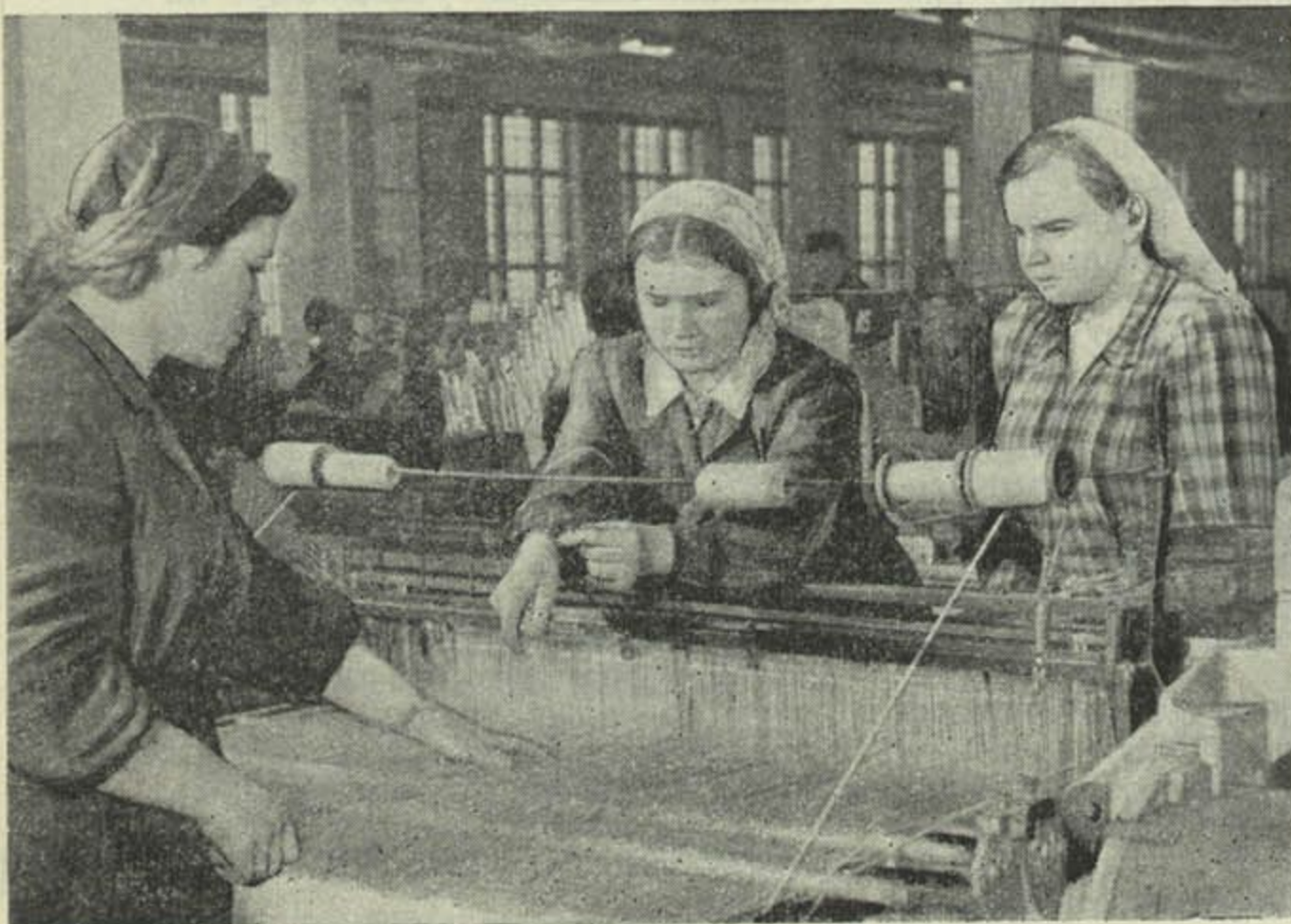
Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі выпусціць сёлета шмат новых кніг для дзяцей дашкольнага і школьнага ўзросту. Будуць выданы творы: А. Пушкіна («Казка аб рыбаку і рыбцы», «Казка аб цару Салтане»), Н. Некрасава («Дзядуля Мазай і зайцы»), Д. Мамяна-Сібірака («Алёншкіны казкі»), Я. Коласа («Рак-вусач», «На рэчцы»), індыйскія, мангольскія, рускія і беларускія народныя казкі, апавяданні А. Васілевіч («Заўтра ў школу»), апавесці Я. Брыля («На дарозе сталасці»), раман Ж. Верна «Пятнаццацігадовы капітан» і іншыя кнігі.

У Віцебску ўступіла ў строй новая швейная фабрыка. Тут устаноўлены ўточнаматальныя аўтаматы навейшай канструкцыі, пяць снавальных быстраходных машын, швейнакруцільныя машыны. У ткацкім цэху ўжо ўстаноўлены 97 быстраходных ткацкіх станкоў. Фабрыка штогод будзе выпускаць да 3 мільёнаў метраў шаўковага палатна.

Група рабочых фабрыкі праходзіла вучобу і практыку на маскоўскім прадпрыемстве. Цяпер гэтыя рабочыя перадаюць свой вопыт моладзі. Працуючы, навучаюць іншых.

На здымку: ткачыя Л. Л. Кудраўцава (у цэнтры) навучае сваіх вучані Французаву (злева) і Кавалёву (справа).

Фото А. Мазелева

Аб культурных навыхах

Комуністычная партыя вялікую ўвагу ўдзяляе народнай асвеце, клопоціцца аб дзецях і іх выхаванні. Партыя вучыць, што сацыялістычная краіна павінна ўзорна паставіць справу выхавання дзяцей, вырашчваць дастойных будаўнікоў комуністычнага грамадства, гатовых заўсёды і ўсюды пастаяць за сваю Радзіму, за свой народ.

Важным фактарам выхавання ў нашай краіне з'яўляюцца школа і сям'я, дзе дзіця праводзіць большую частку свайго жыцця. Вось чаму для сацыялістычнай грамадскасці важна, каб выхаванне дзіцяці ў сям'і ўзгаднялася з метадамі выхавання ў школе, каб школьнікі захоўвалі правілы культурных паводзін, прынятыя ў нашым грамадстве.

Якімі-ж шляхамі прывіваюцца вучням навукі культурных паводзін?

Культура паводзін вучня выражаецца ў яго паводзе да людзей, у ахайнасці і акуратнасці, у размове, ва ўменні трымаць сябе на людзях. Культурныя навукі выходзяцьца намаганнямі настаўнікаў і бацькоў не адразу, а паступова, з ранняга ўзросту дзіцяці. Ужо з першага класа настаўнік павінен прывучаць дзяцей быць ветлівымі, павяжаць старэйшых.

Вось што расказвае настаўніца нашай школы П. Г. Грамыка аб тым, як, карыстаючыся вопытам лепшых настаўнікаў і педагогічнай літаратурай, яна прывівае вучням навукі культурных паводзін.

Паліна Герасімаўна заўважыла, што на ўроках, ды і ў пазаўрочны час, не ўсе першакласнікі ўмеюць павяжаць старэйшых, дзякаваць за паслугу, прасіць прабачэння. Аднойчы ў Вовы зламалася пяро. Не ведаючы, што рабіць далей, Вова расплакаўся. Настаўніца дастала з каробкі пяро і аддала Вове. Узрадаваны хлопчык забыўся, што за паслугу трэба падзякаваць. Настаўніца звярнула на гэта ўвагу ўсяго класа. Яна паставіла такое пытанне: «Скажыце, дзеці, ці здолеў-бы Вова пісаць, калі-б я не дала яму пяро?» Дзеці дружна адказвалі, што без пяра Вова не здолеў-бы пісаць. «Значыць,— зрабіла вывад настаўніца,— я дапамагла Вове? Што-ж павінен быў Вова сказаць мне?» Пачырванеўшы, Вова ўстаў і падзякаваў настаўніцы.

У Леначкі на ўроку рысавання паламаўся аловак. Хлопчык, што сядзеў побач, завастрыў яго, і Лена працягвала работу. Заўважыўшы гэта, Паліна Герасімаўна сказала, што вучні павінны падзякаваць за паслугу не толькі настаўніку, але і свайго таварыша, чаго не зрабіла Лена.

«Быў у нас такі выпадак,— працягвала настаўніца.— Аднойчы Бора затрымаўся ў буфэце і спазніўся на ўрок. Убегшы ў клас, ён хутка прабраўся паміж парт на сваё месца. Настаўніца прыпыніла апытанне і звярнулася да класа: «Як можна расцаніць учынак Бора? Ці перашкодзіў Бора нам у рабоце?» Вучні адказалі, што Бора парушыў дысцыпліну. Настаўніца запытала, што ў даным выпадку павінен быў зрабіць Бора. Адзін з хлопчыкаў адказаў: «Бора павінен быў папрасіць у настаўніцы прабачэння і дазволу сесці на сваё месца».

Так паступова ўнушалася павяга да таварышаў, настаўнікаў.

Гутаркі выхаваўчага характару настаўніца праводзіла і ў пазаўрочны час.

Аднойчы яна расказала вучням аб тым, што ёй давялося назіраць у прыгарадным пеедзе: «У перапоўненым вагоне сядзела некалькі падлеткаў. Дзеці аб нечым бойка спрачаліся. На адным з прыпынкаў у пеедз увайшоў пажылы чалавек. Адзін з хлопчыкаў, заўважыўшы яго, хуценька адварнуўся і пачаў глядзець у акно. Другі, наадварот, устаў і прапанаваў сваё месца старому. Каторы з хлопчыкаў зрабіў правільна?—спытала настаўніца.—Чаму другі хлопчык зрабіў іменна так?»

Такім чынам, Паліна Герасімаўна на канкрэтных пры-

кладах, без празмернага маралізавання, прывучала вучняў павяжаць старэйшых. Яе клопатлівая работа не прапала дарэмна. Паступова першыя навукі культурных паводзін пераходзілі ў звычку.

Мне аднойчы самой давялося назіраць за выхаванкай гэтай настаўніцы, цяпер вучаніцай трэцяга класа. Праходзячы заснежанай вуліцай, якая вяла ад рынку, я заўважыла ля пад'езду дома дзяўчынку з саначкамі. Яна назірала за праходжымі. Раптам убачыла згорбленую і ўбеленую сівізнай бабульку, якая несла ў адной руцэ сетку з бульбай, у другой яшчэ нейкія прадукты. У некалькіх кроках ад дзяўчынкі старая спынілася адпачыць. Дзяўчынка ўважліва паглядзела на яе і ўмомант апынулася побач: «Кладзіце на саначкі вашы прадукты»,—сказала дзяўчынка. Старая спачатку заўпарцілася, але ўрэшце згадзілася, і дзяўчынка, радасная, ззяючая, пабегла ўперад.

Выходзяць павягу да старэйшых можна і на ўроках літаратурнага чытання. Асабліва падыходзіць для гэтага апавяданне В. Асеевай «Чараўнічае слова». Каб дапамагчы вучням разабрацца ў прачытаным, карысна паставіць перад імі некалькі пытанняў. Напрыклад: «Чаму змяніліся адносіны да хлопчыка з боку бабулі, сястры, брата?» або «Які вывад вы можаце зрабіць для сябе пасля прачытанага апавядання?»

Нашы настаўнікі шмат працуюць над выхаваннем падрастаючага пакалення, але, нажаль, у нас яшчэ назіраюцца выпадкі грубага парушэння вучнямі культуры паводзін.

Нядаўна ў нашай школе было такое здарэнне. Трое вучняў сёмага класа (Дуброўскі, Маршалаў і Фядосцаў) пасля ўрокаў вырашылі «пазабаўляцца» на вуліцы, бо ў школе нязручна. Недалёка ад гарадскога сквера яны нагналі групу дзяўчынак свайго класа і пачалі падстаўляць ім падножкі, каб перакуліць у снег. Зразумеўшы гэта, дзяўчынкі разбегліся, як спалоханыя вераб'і, і толькі Лена Шкраба працягвала ісці ўперад, спадзеючыся, што адну яе свавольнікі не крануць. Але дзе там! Хлопчыкі накінуліся на Лену і пачалі біць яе па нагах да таго часу, пакуль яна са страшэнным крыкам не апусцілася на зямлю. Толькі тады хлопчыкі разбегліся, не дапамогшы збітай нават падняцца. Пабочныя людзі прывялі дзяўчынку ў школу.

Як можна расцаніць такі хуліганскі ўчынак? На пасяджэнні пеедсавата гэтыя вучні самі не здолелі крытычна аднесціся да свайго ўчынку, тлумачылі яго жадааннем пазабавіцца. Хто-ж тут вінаваты? Вінаваты, вядома, і настаўнікі і бацькі, якія свеечасова не заўважылі недахопаў, не выхавалі ў гэтых вучняў павягі да таварышаў. Выпадэк не застаўся беспакараным: вучні не былі дапушчаны да заняткаў на два тыдні.

У справе выхавання нашай моладзі нельга адступаць ад устаноўленых правіл. Трэба памятаць, што паводзіны дзяцей складаюцца з дробязей, і адступленне ад правіл вядзе да зніжэння выхаваўчай работы.

Вялікую ролю адыгрывае асабісты прыклад бацькоў. Вядучая роля ў выхаванні дзяцей у сям'і належыць маці. Нажаль, не кожная маці гэта ўсведамляе.

У восьмым класе вучыцца ў нас Уладзімір Цяслюк. З першага года навучання ён звярнуў на сябе ўвагу грубасцю, непачцівымі адносінамі да настаўнікаў, да таварышаў-аднакласнікаў. Маці прасіла выкладчыцу рускай мовы падшукаць яму рэпетытара. Калі настаўніца не здолела выканаць просьбы, вучань груба ёй заявіў: «Дык не варта было і языком мянціць». Настаўніца спакойна адказала: «Сядзь, я з табой на гэтую тэму больш не жадаю гаварыць». Яна вырашыла ў бліжэйшы час пагутарыць з маці. Але тая не прымусіла сябе доўга чакаць і на другі дзень сама з'явілася без выкліку класнага кіраўніка. Можна было падумаць, што маці прыйшла параіцца аб тым, як ліквідаваць прабелы ў ведах сына па рускай мове. Аднак не гэта

яе турбавала. Яна з'явілася ў школу, каб зняважыць настаўніцу толькі за тое, што тая паставіла яе сыну двойку за чвэрць (у кантрольных работах па мове вучань рабіў да 35 памылак).

Вялікую ролю ў выхаванні адыгрывае рэжым дня. Ён прывучае школьніка правільна чаргаваць працу і адпачынак, быць арганізаваным і акуратным.

Са сваёй практыкі магу прывесці такі прыклад. У нашай школе ўжо дзевяць год займаюцца разам дзве вучаніцы. Адна звяртае на сябе ўвагу сваёй чыстатой, ахайнасцю, сканцэнтраванай увагай, другая — неахайнасцю, расхлябанасцю. У чым справа? Першая вучаніца на працягу ўсіх год навучання ніколі не адхілялася ад устаноўленага рэжыму, прызвычалася да парадку не толькі дома, але і ў школе, дакладна чаргавала працу і адпачынак. Другую-ж з дзяцінства бацькі не прывучалі да парадку. Спала дзяўчынка, колькі хацела, спехам рабіла ўрокі, а там і ў школу час было ісці. Да такой расхлябанасці прывяла вучаніцу сумесная памылка бацькоў і настаўнікаў. Цяпер з вялікімі цяжкасцямі даводзіцца прывучаць яе да новага парадку.

Нашы дзеці — будучыя будаўнікі камуністычнага грамадства — павінны навучыцца правільна выконваць устаноўленыя нормы сацыялістычнага агульнажыцця.

М. МАСАЛЬСКАЯ,

выкладчыца беларускай мовы
Мінскай сярэдняй школы № 9.

У гэтым годзе сёстры — Алена Дзмітрыеўна Ермакова, Соф'я Дзмітрыеўна Кітовіч і Вольга Дзмітрыеўна Драздова адзначаць свае юбілей: 60 год з дня нараджэння і 40 год педагогічнай дзейнасці Вольгі Дзмітрыеўны і поўстагоддзе педагогічнай дзейнасці Алены Дзмітрыеўны і Соф'і Дзмітрыеўны.

Імёны трох сясцёр добра вядомыя магілёўчанам.

Вольга Дзмітрыеўна загадвае пачатковай школай № 15.

Алене Дзмітрыеўне 65 год. За поўстагоддзе работы ў школах Беларусі яна вырастала тысячы юнакоў і дзяўчат. Амаль 38 год з'яўлялася яна класным кіраўніком. За сваю працоўную дзейнасць яна ўзнагароджана медалем «За доблесную працу» і ордэнам Леніна. А ў гэтым годзе ёй і Соф'і Дзмітрыеўне прысвоена званне «Заслужаны настаўнік школ БССР».

Соф'я Дзмітрыеўна — старэйшая з сясцёр: ёй 67 год. За сваю поўвекавую педагогічную дзейнасць заслужаны настаўнік школ БССР Соф'я Дзмітрыеўна Кітовіч узнагароджана ордэнам Леніна і медалем «За доблесную працу».

На здымку: сёстры (злева направа) Вольга Дзмітрыеўна Драздова, Алена Дзмітрыеўна Ермакова і Соф'я Дзмітрыеўна Кітовіч. Фото Ч. Мезіна

Парады вышывальшчыцам

ЯК ПАДРЫХТАВАЦЬ МАЛЮНАК ДЛЯ ВЫШЫВАННЯ КРЫЖАМ

З усіх відаў вышывання найбольш пашырана вышыванне крыжам. Па прастаце перадачы розных адценняў яно даступна нават пачынаючым, мала спрактыкаваным вышывальшчыцам.

Аднак жанчын, якія ў дастатковай ступені авалодалі гэтым майстэрствам, не заўсёды задавальняюць нескладаныя малюнкi з абмежаванай колькасцю таноў. Тым часам амаль кожны малюнак, нават велічыней з паштоўку, можна раскласці для вышывання крыжам. Выключэннем з'яўляюцца невялікія фігуры людзей і жывёлы, якія не заўсёды можна перадаць з жаданай дакладнасцю.

Найлепш вышываць крыжам непасрэдна з малюнка, разграфіўшы яго на строга аднолькавыя клеткі. Калі контуры раслін, жывёлы, будынкаў на малюнку дастатковай велічыні, то яго можна разграфіць на двухміліметровыя клеткі. Калі-ж малюнак невялікі, робяць драбнейшыя клеткі — у паўтара або нават у адзін міліметр.

Паколькі вышыванне з дробнай сеткі вельмі стомляе, можна карыстацца лупай або любым павелічальным шклом.

Разбіваецца малюнак на клеткі простым цвёрдым алоўкам, каб лініі былі тонкія і не зацямялі намалёванае. Праводзіць лініі трэба акуратна, без моцнага націскання.

Адзначаны спосаб не заўсёды пажаданы, бо ад разлінейвання малюнак псуецца. Таму можна парэкамендаваць другі, хоць і менш дакладны, спосаб. Сетку з клетак патрэбнага памеру наносіць алоўкам або тушшу на кальку або празрыстую паперу і накладваюць яе на выбраны для вышывання малюнак. Калі папера даволі празрыстая, то лепш зафарбаваць яе каляровымі алоўкамі ў адпаведнасці з фарбамі малюнка. Атрымаецца копія малюнка, раскладзеная для вы-

шывання крыжам. Копію разам з малюнкам, каб не ссоўваліся, прыколваюць да стала або змацоўваюць канцелярскімі сашчэпкамі.

Другі спосаб раскладкі малюнка менш дакладны, бо алоўкамі нават 48 колераў не заўсёды можна дабіцца тых адценняў, якіх дабіваюцца мастакі пры змяшанні фарбаў. Аднак і тут можна знайсці выхад. Аловак аднаго колеру можа даць тры-чатыры таны. Пры моцным націсканні атрымаем цёмнае адценне, пры слабым — розныя бледныя таны. Калі няма каляровых алоўкаў, размалёўваць можна акварэллю, разведзенай у флаконах асобна для кожнага колеру.

Наша айчынная прамысловасць выпускае да 360 адценняў нітак для вышывання. Таму можна зусім дакладна вышыць крыжам малюнак непасрэдна з арыгінала, як указана ў першым спосабе. Калі малюнак разлінейны на клеткі ў 1 мм, то пры двухміліметровай канве яна павялічыцца ў 4 разы, пры трохміліметровай — у 9 раз. Такую залежнасць неабходна ўлічваць, каб выбраць канву ў адпаведнасці з размерам вышыўкі.

Часам на малюнку не ўся клетка запаўняецца адным колерам. Калі засцяліць яе поўным крыжам, то малюнак можа атрымацца вельмі ступенчатым і скажоным, асабліва пры вышыванні балгарскім крыжам. У такіх выпадках рэкамендуецца запаўняць клетку па дыяганалі: палавіну адным колерам нітак, а другую палавіну — другім. Спачатку нітка з аднаго вугла клеткі праходзіць да процілеглага вугла па дыяганалі, а затым праз цэнтр клеткі — да аднаго з свабодных вуглоў. Так запаўняецца палавіна клеткі адным колерам, а другая застаецца свабоднай або запаўняецца колерам, патрэбным па малюнку і ў той-жа паслядоўнасці.

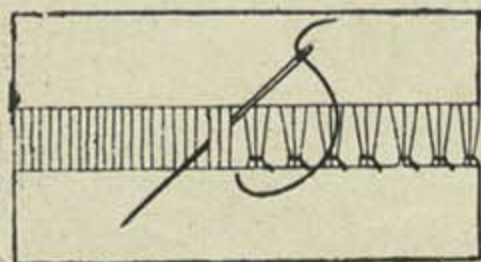
В. ПАЛЕЖАЕВА.

МЯРЭЖКІ

(Вышыванне па выдзергу)

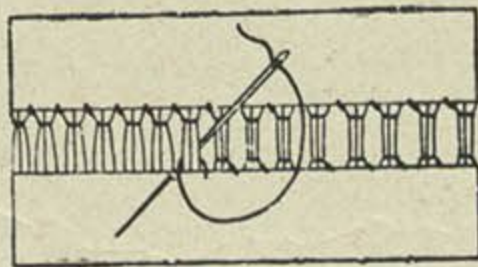
Старадаўняя руская назва такіх работ — «выдзергі». Яны даволі складаныя, патрабуюць вялікай увагі і дакладнасці, бо даводзіцца лічыць ніткі. Усе віды мярэжак зводзяцца да таго, што ў тканіне выцягваюць папярочныя або прадоўжныя ніткі (часам тая і другія). Мярэжкі бываюць самых розных відаў — ад простых маленькіх да складаных шырокіх узораў, якія нагадваюць карункі. Для выканання любой мярэжкі спачатку трэба выцягнуць пэўную колькасць прадоўжных нітак або папярочных. На тканінах фабрычнай вытворчасці мярэжкі лепш рабіць на прадоўжных нітках, выцягваючы папярочныя, таму што першыя мацней за другія. У даматканым палатне прадоўжныя і папярочныя ніткі аднолькавыя па моцнасці. Усе мярэжкі, як правіла, трэба шыць спачатку налева. Ніткі для вышыўкі лепш падбіраць у тон матэрыялу. Для тонкіх матэрыялаў — больш тонкія, для тоўстых (грубых) — таўсцейшыя, шчытныя.

Мярэжкі можна падзяліць на групы: а) мярэжка пэндзлікам; б) слупкамі; в) раскол; г) з перавівам; д) снопікамі; е) панка.

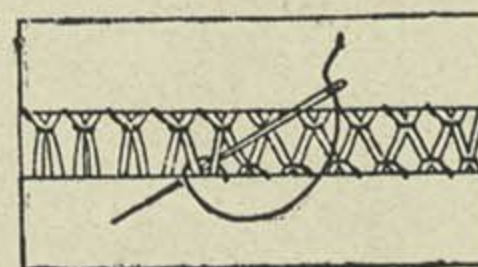

Мярэжка пэндзлікам па сваёй тэхніцы — самая простая. Для вузкай мярэжкі ў тканіне выцягваем 3—4 ніткі, для шырокай выцягваем больш (калі падрубліваем край, то рубец робім заўсёды на левым баку, а мярэжку шыём па правым баку тканіны, захопліваючы край). Замацаваўшы на левым баку ніжняга краю мярэжкі нітку, выводзім іголку на правы бок тканіны, у прамежак паміж ніткамі, ля ніжняга краю мярэжкі. Падхопліваем на іголку 4—5 нітак і працягваем яе, не захопліваючы тканіны. Адводзім іголку з

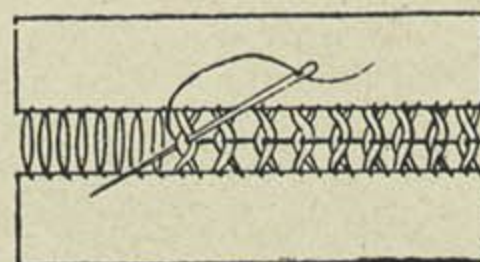
ніткай назад і зноў падхопліваем тая-ж нітку, але ўжо захопліваючы тканіну. Зацягваем ніткай падхопленыя ніткі і атрымаем мярэжку, падобную на зацягнуты пэндзлік. Вельмі шмат нітак на іголку не трэба браць, бо атрымаецца непрыгожая мярэжка.

Мярэжка слупкамі — тая-ж, што і пэндзлікам, толькі робіцца ў два хады: спачатку з ніжняга боку, а, перавярнуўшы, — з другога.

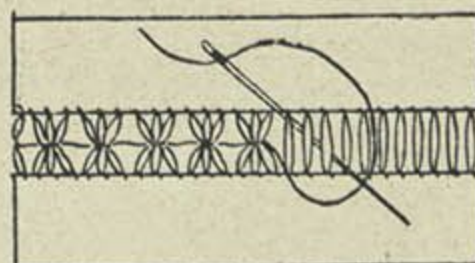

Мярэжка раскол — спачатку робім звычайную мярэжку пэндзлікам, потым, павярнуўшы матэрыял, захопліваем на іголку палавіну нітак з аднаго пучка і палавіну з другога, як-бы раскальваем іх. Шчытна зацягваем і шыём, як мярэжку. Атрымаецца роўная зігзапападобная лінія.

Мярэжка з перавівам. Спачатку шыём даволі шырокімі слупкамі (выцягваем па 10—12 нітак). Замацоўваем нітку ў сярэдзіне мярэжкі з правага боку. На іголку бяром другі слупок і пераварочваем яго за першы. Нітку падцягваем, але не сцягваем, каб яна праходзіла пасярод мярэжкі. Зноў бяром другі слупок і пераварочваем за першы і г. д. Атрымаем мярэжку з перавівам. Можна пераварочваць не цэлыя слупкі, а палавінкі —

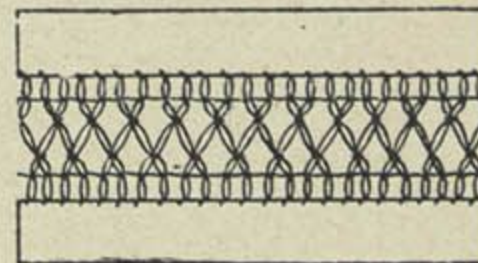
браць палавінкі другога слупка і пераварочваць за палавінкі першага слупка. Атрымаецца далікатная тонкая мярэжка.

Мярэжка снопікамі. Спачатку робім мярэжку слупкамі, але шырэй. Замацаваўшы нітку пасярод мярэжкі справа, захопліваем за іголку 2 або 3 слупкі (па жаданню). Нітку замацоўваем пятлёй на сярэдзіне і зацягваем. Так робім далей, працягваючы нітку да наступных слупкоў. Атрымаем перахопленыя снопікі.

Мярэжка панка. Выцягваем 5—6 нітак, прапускаем 3 ніткі і зноў выцягваем 5—6 нітак. Замацоўваем нітку на левым баку сярэдняй палоскі тканіны. Выводзім іголку на правы бок, адлічыўшы 4—5 нітак ад пачатку радка. Адводзім іголку назад, накіроўваючы яе ў прамежак паміж пучкамі і ўніз да верхняга краю ніжняга радка, працягваем іголку і зацягваем верхні пучок нітак. На ніжнім баку зноў адводзім іголку назад, у прамежак паміж пучкамі накіроўваем яе

па левым баку ўверх і, адлічыўшы 4—5 нітак, выводзім яе паміж ніткамі верхняга радка. На левым баку атрымліваем дробны шоў-васьмёрку.

Раздзелкі ўсякіх відаў у асноўным робяць на шырокіх мярэжках. На рысунку бачым прыгожую мярэжку слупкамі, змацаваную ўверсе і ўнізе пятлёй. Кіруючыся прыведзенымі прыкладамі, вышывальшчыца можа сама стварыць новыя віды мярэжак. Калі зробім адну над другой (пакідаючы паміж імі нявыцягнутыя 2—3 ніткі) некалькі мярэжак слупкамі, атрымаем шырокую ажурную прашыўку, па якой насцілам (цыраваннем) можна запоўніць рысунак. Рysункі для насцілу можна браць крыжыкамі, але тут замест крыжыкаў лічым дзірачкі. Такая вышыўка пашырана на Украіне, Беларусі і ў Прыбалтыцы. Аздабляюць ёю краі ручнікоў, сурвэтак, а таксама жаночых сукенак і блузак.

Е. КРАСІЧКАВА

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 12
ЗА 1955 ГОД.

Па гарызанталі: 4. Вадарод. 5. Сінтаксіс. 7. Прага. 9. Бусел. 13. Кама. 14. Анталогія. 15. Нерв. 16. Парытыра. 17. Дарвінізм. 19. Газа. 20. Патэнцыял. 22. Кіно. 23. Атлет. 24. Нёман. 25. Цыферблат. 28. Моладзь.

Па вертыкалі: 1. Баян. 2. Тарантэла. 3. Бокс. 5. Стапа. 6. Сесія. 7. Пластмаса. 8. Аўтарытэт. 9. Багратыён. 10. Ленінакан. 11. Рататар. 12. Брэзент. 18. Універмаг. 20. Палац. 21. Ліміт. 26. Флот. 27. Лазо.

АДКАЗЫ НА ЧАЙНВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 2
ЗА 1956 ГОД.

Па перыметру і па акружыне: 1. Сцяг. 2. Гармата. 3. Афіцэр. 4. Ратнік. 5. Кошка. 6. Арсенал. 7. Лазарэт. 8. Тапор. 9. Ракета. 10. Аўрора. 11. Акуп. 12. Паталок. 13. Каска. 14. Абоз. 15. Залп. 16. Порт. 17. Таран. 18. Нарва.

Па радыусах (да цэнтры) і дугах: 3. Армія. 5. Курок. 7. Лодка. 9. Рэдут. 11. Ангар. 19. Капітан. 20. Эскадра. 21. Громава. 22. Курсант. 23. Якаўлеў. 24. Штурм. 25. Адпор. 26. Загад. 27. Парад. 28. Фланг.

На першай старонцы вкладки: малюнак А. Кашкурэвіча.

Адказы рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 01272

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 8/III-56 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Друкарня імя Сталіна, Мінск. Цана 1 р. 80 к. Дадатак — выкрайка. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 100 000 экз. Заказ 142.

